

Poznávání kulturních rozmanitostí v rámci multikulturní výchovy v mateřské škole

Marcela Kočendová

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marcela Kočendová**
Osobní číslo: **H18760**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Poznávání kulturních rozmanitostí v rámci multikulturní výchovy v mateřské škole**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o multikulturní výchově.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na možnosti realizace multikulturní výchovy v mateřské škole.
Zpracování projektu zaměřeného na poznávání národností a kultur Afriky v mateřské škole.
Realizace projektu a jeho ověření ve vybrané mateřské škole.
Evaluace projektu a zpracování doporučení pro praxi MŠ.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Cílková, E., & Borešová, P. (2011). *Náměty pro multikulturální výchovu: poznáváme jiné národy* (Vyd. 2). Praha: Portál.
- Harris, C. M. (2019). *What If We Were All The Same!: A Children's Book About Ethnic Diversity and Inclusion*. Kalifornie: Purple Diamond Press.
- Osuji, W. (2020). *100 nejlepších her z celého světa: pro interkulturní učení*. Praha: Portál.
- Pokorný, P. (Ed.). (2016). *Afrika zevnitř: kontinentem sucha a věčných proměn*. Praha: Academia.
- Průcha, J. (2011). *Multikulturální výchova: příručka (nejen) pro učitele* (2., aktualiz. a rozš. vyd). Praha: Triton.
- Šišková, T. (Ed.). (2008). *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturální výchova v praxi]* (Vyd. 2., aktualiz). Praha: Portál.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Roman Božik, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 12. října 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

L. S. 2022

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

²⁾ Vysoká škola nezodpovědně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje Poznávání kulturních rozmanitostí v rámci multikulturní výchovy v mateřské škole. Hlavním tématem je vzdělávání předškolních dětí v mateřské škole v rámci multikulturní výchovy.

Teoretická část se zaměřuje na vymezení pojmu multikulturní výchova, jeho problematiku a možnosti realizace v mateřské škole.

Praktická část obsahuje jednotlivé fáze projektu Afrika. V první fázi je příprava projektu. Druhá fáze popisuje realizaci projektu. Poslední fáze obsahuje evaluaci a doporučení pro praxi mateřských škol.

Klíčová slova: multikulturní výchova, rámcový vzdělávací program, kultura, adaptace

ABSTRACT

The bachelor's thesis is dedicated to recognizing cultural diversity in multicultural kindergarten education. The main theme is the education of pre-school children in kindergarten as part of multicultural education.

The theoretical part focuses on the definition of the concept of multicultural education, its issues and possibilities of implementation in kindergarten.

The practical part contains the various phases of the Africa project. The first stage is the preparation of the project. The second phase describes the implementation of the project. The final stage includes evaluation and recommendations for the practice of nursery schools.

Keywords: multicultural education, framework education programme, culture, adaptation

Na tomto místě bych chtěla poděkovat mému vedoucímu PhDr. Romanu Božíkovi za odborné vedení, cenné rady a připomínky při tvorbě bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ	12
1.1 KOGNITIVNÍ VÝVOJ	12
1.2 EMOČNÍ VÝVOJ A SOCIALIZACE	13
1.3 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOST	15
1.3.1 Oblasti pro posuzování školní zralosti	15
2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	17
2.1 CÍLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY	18
2.2 METODY MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY	19
2.2.1 Metody pro realizaci multikulturní výchovy dle Bendla (2015):.....	19
3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE	21
3.1 ROZDĚLENÍ MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY	21
3.2 CÍLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	21
3.2.1 Vztah k sobě samému.....	22
3.2.2 Vztah k jiným lidem.....	22
3.2.3 Vztah ke světu	22
3.3 PODMÍNKY MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY	23
3.4 POSTAVENÍ UČITELKY V MATEŘSKÉ ŠKOLE VE VZTAHU K MULTIKULTURNÍ VÝCHOVĚ	24
3.5 HODNOCENÍ ČINNOSTÍ DĚTÍ ODLIŠNÉ SOCIO-KULTURNÍ PŘÍSLUŠNOSTI	25
4 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A RVP PV	26
4.1 KLÍČOVÉ KOMPETENCE A MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA.....	26
4.2 OBSAH PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	27
5 REALIZACE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY PROSTŘEDCTVÍM PROJEKTOVÉ VÝUKY	30
5.1 DRUHY PROJEKTŮ	30
5.2 ROLE UČITELKY PŘI REALIZACI PROJEKTU.....	30
5.3 POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ VLIVY PROJEKTOVÉ VÝUKY.....	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
6 INFORMACE O MATEŘSKÉ ŠKOLE	34
7 PŘÍPRAVA PROJEKTU AFRIKA	35
8 REALIZACE PROJEKTU	43
9 EVALUACE PROJEKTU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI MŠ	56
ZÁVĚR	57

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	58
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Žijeme v době globalizace, kdy se život v multikulturní společnosti stává samozřejmostí. Důvody pro migraci jsou různorodého charakteru – náboženské, politické, etnické. Ať už je příčina jakákoliv, je potřeba každou jinou etnickou skupinu přijat bez sebemenších předsudků. Tyto předsudky do nás vkládají lidé, co nás obklopují, zejména dospělý. Aby se zabránilo diskriminaci lidí či xenofobním projevům v budoucnosti, je třeba se multikulturní výchově věnovat od útlého věku dítěte, tedy v Mateřské škole. Zde dítě není předpojaté, nemá negativní předsudky, které pak způsobují problémy v komunikaci.

V první kapitole teoretické části se budu věnovat předškolnímu období dítěte a jeho vývojovými aspekty. V druhé kapitole budu popisovat termín multikulturní výchova a s nímž spojeny cíle a metody. Ve třetí kapitole se zaměřím na multikulturní výchovu a její zastoupení v mateřské škole. Čtvrtá kapitola se věnuje rámcového vzdělávacího programu a jeho vztahu k multikulturní výchově. Pátá kapitola bude obsahovat, projektové vyučování jako možnost realizace multikulturní výchovy v mateřské škole.

V praktické části navrhnu a realizuji projekt s názvem a tématem Afrika, u kterého provedu evaluaci a doporučení pro praxi mateřských škol.

Hlavním důvodem pro zvolení tématu je zájem o přiblížení dětem rozmanitost jiných kultur a vzbuzení zájmu o ně. Prostřednictvím různých činností a her ukázat, že svět je pestrý, lze na něj nahlížet s vícero úhlů. Každá část stojí za zájem o něj. Není důležité, v čem jsme identičtí, ale v čem jsme rozdílní, jedineční.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO OBDOBÍ

V některých odborných člancích je považováno předškolní období od narození do ukončení předškolní docházky. Ve většině psychologických publikací je však vymezený předškolní věk od tří do sedmi let. Tato etapa není zakončena pouze fyzickým věkem, ale také sociálně, nástupem do základní školy. Hlavní charakteristikou je upevnění vlastní pozice a rozdílnost pohledu na svět. Dítě je velmi aktivní a zvědavé. Někdy je toto období nazýváno obdobím hry, jelikož se aktivita dítěte projevuje nejčastěji právě v herní činnosti. (Šulová, 2007)

Při poznání dítěti pomáhá představivost, pro niž je typické intuitivní uvažování, které zatím není regulováno logickými uvažováními. Egocentrismus stále přetrvává, má tak vliv na uvažování a komunikaci. Dítě se na svět dívá s určitého, vlastního pohledu, jenž mu dává určitou jistotu. Z hlediska motorického vývoje dochází k zdokonalení a růstu kvality pohybové koordinace. Toto období je podstatné vnímat jako fázi přípravy na život ve společnosti. Aby mu to bylo umožněno, je nutno si osvojit určitý řád, který upravuje přístup chování k různým lidem a situacím. Je nevyhnutelné se naučit spolupracovat, zejména pro důležitost právě ve vrstevnické skupině. (Vágnerová, 2021)

1.1 Kognitivní vývoj

Kolem 3–4 roku se kognitivní vývoj dítěte přechází z úrovně předpojmové (symbolické) na úroveň názorového myšlení. U předpojmového myšlení dítě užívalo slov nebo symbolů jako předpojmu. Ty byli vázány napůl na konkrétní předmět a napůl směřovány k obecnosti. Nyní již uvažuje v celostních pojmech, jejichž vznik je spojen na základě vystižení podstatných podobností. J. piaget uvádí nespočetně mnoho pokusů, kde dokuje, že dítě je stále ještě vázáno na názor, nikoliv že vychází z vlastního úsudku. Jako příklad lze uvést pokus, kdy dítě má před sebou dvě skleničky stejného tvaru, do kterých vkládá stejné množství korálek. Pokud vezmeme jinou nádobu, která je užší, předěláme do ní korálky z jedné nádoby, tu druhou necháme pro kontrolu, pak dítě tvrdí, že v druhé nádobě je více korálek, aniž bychom několik korálek neubraly nebo nepřidaly. Dítě se nezaměřuje na výšku skleničky nikoliv na její šířku. K logickému myšlení dochází až kolem 6-7 roku dítěte. (Langmeier 2006)

Dle Vágnerové (2021) „*se v předškolním věku se rozvíjí také induktivní uvažování, které vychází z uvědomění podobnosti mezi zkoumanými objekty či situacemi*“

Induktivní uvažování dětem umožňuje řešit nové problémy a zobecnit nabitě poznatky. Vychází z budoucího dění na základě podobnosti. Například: Vrána má křídla. Všichni ptáci

budou mít křídla. Jednou z forem induktivního myšlení je analogické uvažování. Jde o poznání vztahu mezi dvěma objekty nebo situacemi, což může být dětem nápomocno při pochopení dalších vztahů mezi podobnými situacemi nebo objekty. Při vyhledávání podobností nebo odvozování nových pojmů děti používají analogii. Ta je však ve většině případů nepřesná.

Typickým znakem myšlení u předškolních dětí je útržkovitost, nekoordinovanost a nepropojenost. Chybí mu celistvý přístup. Nedokážou do svých úvah zahrnout více aspektů nebo vícero pohledů. Zaměřují se pouze na jednu oblast. Způsob, jakým děti uvažují se projevuje v rozdělování do různých kategorií neboli přiřazení objektu k určité kategorii. Předškolní děti ještě nerozlišují vztahy nadřazené a podřazené.

Způsob, jakým děti přemýšlí je často ovlivněno emocionálně, například tím, co by si děti přáli. (Vágnerová, 2021)

Jazyk předškoláka se rychle rozvíjí. Děti dokážou děti vytvořit jednoduché věty nebo vyprávět příběhy. Kolem 3 roku jsou děti jazykově velmi kreativní. Děti tvoří nová slova, která jsou často zkomoleniny. Během pobytu v mateřské škole si děti osvojují mnoho dovedností. K nejdůležitějším školním dovednostem patří čtení. V mateřské škole můžeme pozorovat schopnosti, které jsou pro začínající děti velmi důležité a podstatné. Patří mezi to fonologické povědomí, schopnost rozkládat slova na menší jednotky aj. (Blatný, 2016)

1.2 Emoční vývoj a socializace

Emoce jsou jedním ze základních faktorů dětské psychiky. Ovlivňují rozvoj dalších psychických funkcí, ale mohou je také brzdit (úzkost, strach). Již od narození děti emočně reagují a signalizují tak míru svého aktuálního uspokojení nebo nespokojení. Tato emoční reakce a signalizace je vrozená. Umožňuje tak dětem komunikovat s okolím. Vyjádření emocí se projevuje různými způsoby, například mimikou obličeje, hlasovým projevem, pohyby. (Langmeier, 2006)

V předškolním období je důležité formování základních citových projevů, jenž jsou v tomto období intenzivní, ale zároveň krátkodobé a proměnlivé. Intenzita citových projevů vychází z temperamentu dítěte, který je považován za vrozený základ emoční kreativity. Emoční prožívání je stabilnější a vyrovnanější než v batolecím věku. Negativní emoce jsou méně intenzivní, z důvodu větší emoční regulace. Projevy strachu bývají jsou v předškolním věku

spojeny s rozvojem dětské představivosti, schopnosti vytvořit různé imaginární bytosti. Smysl pro humor je typickým způsobem uvažování předškolních dětí. Žerty jsou z kognitivního hlediska jednoduché, ve 4 letech je pro ně humorné například opakování nesmyslných slov. (Langmeier, 2006)

Šulová (2019,) uvádí: „*V procesu socializace dochází k formování současně sebe sama jako samostatné osobnosti a současně sebe jako představitele společnosti a nositele její kultury*“. *Základní charakteristikou socializace je proto být relativně samostatným a současně částí širšího celku.*“ Struktura a dynamika rodiny je prvotním formativním prostředím.

„*Kromě toho, že dítě přijímá nové sociální role, začíná chápat role ostatních členů svého blízkého sociálního okolí*“ ((Jucovičová & Žáčková, 2015).

V předškolním období probíhá socializace nejen v rodině, ale také v prostředí příbuzných a známých. Lze to tedy označit jako „Fázi přesahu rodiny“, přechodné období mezi rodinou a institucí, tzv. dalšími sociálními skupinami. Vědomí rodinné identity je základem dětské jistoty, které dítěti umožňuje přijímat nové role a přizpůsobovat se novému prostředí. Rozvíjí se komunikace a zralejší způsoby interakce (sdílení, spolupráce, podpora někoho jiného) s jinými lidmi, než jsou rodiče a sourozenci. I když je rodinné prostředí privátní skupinou, do které se dítě začleňuje, vytváří se triáda oblastí, s kterou se dítě ztotožňuje:

- Rodina – základní sociální skupina, která dítěti poskytuje pocit bezpečí a jistoty. Určuje sociální status dítěte. Prostřednictvím rodiny si dítě uvědomuje své místo a svoji roli ve společnosti.
- Vrstevníci – skupina jedinců, kteří jsou si rovnocenní. Poskytují dítěti informace a zkušenosti, které přispívají k další diferenciaci vrstevnických vztahů a osamostatnění.
- Mateřská škola – Je první institucí, s kterou se dítě setkává. Vstupuje do společnosti jako samostatný jedinec, kde získává nové sociální zkušenosti a dovednosti.

Správný efekt překročení hranice rodiny je pouze tehdy, kdy v rodině dítě získalo pocit bezpečí a vytvořilo si vědomí rodinné identity, jenž mu dává jistotu symbolického charakteru. Pokud ji z nějakého důvodu nedosáhne, nemůže si vytvářet správně vztahy s cizími lidmi a osvojit si nové sociální dovednosti. (Langmeier 2006)

1.3 Školní zralost a připravenost

Termíny školní zralost a školní připravenost se často překrývají, každý však znamená něco jiného. Oba termíny jsou však spojeny s tím, zda je dítě připraveno na nároky školy po všech stránkách. Pro dítě a celou rodinu je toto období velmi důležitým krokem. První prožitky, zkušenosti, úspěchy či neúspěchy spojené se školní výukou ovlivní celou jeho další vzdělávací dráhu. (Otevřelová, 2019)

Dle Otevřelové (2019) školní připravenost souvisí s výchovou a vlivem vnějšího prostředí, které dítě ovlivňuje. Hovoříme tedy o oblasti sociálních zkušeností.

Podle Vágnerové (2021) je: *„Školní připravenost znamená dosažení určité úrovně schopností a dovedností, které jsou nebytné pro školní práci“* (Vágnerová, 2021)

Školní zralost dítěte je nezbytná pro rozvoj dalších schopností. Projevuje se změnou reaktivity, zlepšení regulačních funkcí, emoční stabilitou, odolností vůči zátěži, upřednostnění povinností před aktuálním uspokojením a vyrovnáním s frustracemi. (Vágnerová, 2021)

1.3.1 Oblasti pro posuzování školní zralosti

Abychom mohli posoudit, zda je dítě zralé na vstup do základní školy je třeba posuzovat dítě ze čtyř oblastí:

Tělesný(somatický) vývoj a zdravotní stav

Úroveň vyspělosti poznávacích funkcí

Úroveň práceschopnosti (pracovní předpoklady, návyky)

Úroveň zralosti osobnosti (emočně-sociálně)

Tělesný a zdravotní stav posoudí praktický lékař. Někdy je podceňovány význam faktorů ovlivňující ranný vývoj dítěte. Mohou to být somatické vady nebo chronické onemocnění pro školní způsobilost. Do vyspělosti poznávacích funkcí zahrnujeme vizuomotoriku, grafomotoriku, řeč, sluchové vnímání, zrakové vnímání, vnímání prostoru, vnímání času, základní matematické představy.

Úroveň práceschopnosti je spojena s tím, aby dítě dokázalo využívat plně své mentální předpoklady, dílčí schopnosti a dovednosti. Při výuce mít chuť se vzdělávat, poznávat nové. Důležitá je koncentrace (volní) pozornosti na daný úkol, přiměřený věku smysl pro povinnost, zodpovědnost. Úroveň zralosti osobnosti je těžko klasifikovatelné kritérium. Pokud chceme s dítětem efektivně pracovat je třeba mít schopnost porozumět jeho povaze, důvody jeho chování, potřebám a možnostem. (Bednářová, Šmardová 2010)

Velmi známý a rozšířený je Jiráskův test školní zralosti, který je modifikací Kernova testu – ze tří subtestů:

Kresba mužské postavy

Nápodoba psacího písma

Obkreslení skupiny teče

2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Multikulturní výchova hraje významnou roli, jak ve formálním edukačním systému, tak v mimoškolním edukačním prostředí. Podstatným úkolem je vytváření příznivých podmínek pro integraci žáků-cizinců, kteří k nám přichází z jiného prostředí a neznalostí našeho českého jazyka. A právě toto jsou úkoly pro pedagogické pracovníky ze školních zařízení, zájmových kroužků, anebo jiných volnočasových aktivit. Multikulturní výchova zprostředkovává vlastní kulturní zakotvení a pochopení jiných kulturních odlišností. Rozvíjí spravedlnosti, toleranci a solidaritu, přispívá k chápání a respektování pořád rostoucí sociokulturní společnosti. (Bendl, 2015)

Definice multikulturní výchovy dle Mistříka (2008)

„Multikultúrna – interkultúrna výchova je systém výchovných cieľov a postupov, ktoré majú za cieľ podporovať pokojné spolunažívanie kultúr.“

Cílem je podporovat existenci velkého množství odlišných kultur. Zdůrazňuje úctu k odlišným kulturám a důležitost jejich zachování a vzájemný respekt mezi příslušníky různých menšin. (Mistřík, 2008)

Podle Průchy (2011) je: *„Multikulturní (interkulturní) výchova edukační činnosti zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat.“*

Hlavní problém vidí v tom, že se daná činnost označuje jako „výchova“. To je důsledkem převzetí termínu multikulturní výchova ze zahraničí po roce 1989 z anglického slova multicultural education. Pojem „education“ může znamenat v překladu výchova a vzdělávání, ale také pedagogika. U nás se používá pouze ve významu výchova, což není přesné. (Průcha, 2011)

Dvě základní koncepce ve vzdělávání dle Průchy (2011):

- Multikulturní výchova je proces, v němž si jedinci vytváří způsoby pozitivního hodnocení a jednání k odlišným kulturním systémům. Podstatou je regulovat své chování k jiným kulturně odlišným jedincům

- Multikulturní výchova je vzdělávání, které vytváří učební prostředí a vzdělávací obsahy žákům z etnických, náboženských, rasových a jiných minorit s ohledem na jejich specifické jazykové a kulturní potřeby.

Praxe multikulturní výchovy musí být založena a vycházet z vědeckých teorií a výzkumných poznatků. Má-li multikulturní výchova fungovat a dosahovat požadovaný efekt, nesmíme spoléhat pouze na poznatky z proklamace, akcí. Atd. Musí vycházet ze solidních poznatků vědy. Interkulturní psychologie patří mezi hlavní zdroje vědeckých poznatků multikulturní výchovy.

Kolman 2001 charakterizuje interkulturní psychologii jako: „*obor zaměřený na porovnávání psychologických rozdílů mezi kulturami.*“

Rozvíjena je především v zahraničí, u nás k tomu tak není kvůli nedostatečné obeznamosti z dosavadními poznatky a metodami interkulturní psychologie. (Štěpařová, Gulová, 2004)

2.1 Cíle multikulturní výchovy

Hlavním cílem multikulturní výchovy je naučit se žít spolu a vzájemně se respektovat.

Mistrík (2008) tento obecný cíl více upřesnil a stanovil šest cílových oblastí pro rozvoj multikulturní výchovy:

1. **Poznání** – poskytuje vybrané informace o jiných kulturách a vztazích mezi nimi
2. **Sebereflexe** – pomáhá uvědomit si kořeny, možnosti a meze vlastní kultury
3. **Tolerance** – podněcuje tolerantní postoje k lidem odlišné kultury
4. **Empatie** – rozvíjí porozumění pro jiné vnímání světa a pro odlišné životní styly jiných kultur
5. **Akceptace** – vede k akceptování příslušníků jiných kultur jako plnoprávných členů společnosti
6. **Spolupráce** – motivuje ke spolupráci s příslušníky odlišných kultur, rozvíjí postoje a schopnosti nutné pro spolupráci (Mistrík, 2008)

Děti je třeba vést k tomu, aby při setkání s člověkem, který se chová podle jiného kulturního vzorce, reagovaly adekvátně a možné odlišnosti vnímali jako něco nového, zajímavého, a nikoliv jako negativního, zdroj problému, konfliktu.

2.2 Metody multikulturní výchovy

Metody by měl pedagog vybírat tak, aby byli adekvátní k zvolenému tématu a vedli tak k efektivnímu dosažení stanoveného cíle. Velmi důležité je brát ohled na věkové složení skupiny, pohlavní nebo sociální prostředí. Při realizaci můžeme využít velkou škálu běžných metod interaktivní výuky, jako je diskuse, brainstorming, inseminační metod apod. (Bendl, 2015)

2.2.1 Metody pro realizaci multikulturní výchovy dle Bendla (2015):

Brainstorming

Metoda, která je vhodná pro seznámení se s novým tématem, které chceme probírat. Je založena na sbírání informací, nápadů či námětů. Cílem je vyprodukovat nejvíce nápadů, informací spojených s určitým tématem v minimálním čase.

Metoda poslední slovo patří mě

Tato metoda je vhodná pro žáky, kteří mají problém hovořit před ostatními, vyjádřit vlastní názor. Učitel vyzve žáky, aby si přečetli text a vybrali jednu nebo dvě pasáže, které se jim zdají zajímavé a stojí za okomentování. Tuto pasáž si zaznamenají na kousek papír pomocí čísla stránky nebo odstavce. Na druhou stranu papíru napíší poznámku, proč je citát zaujal. Určitý žák nejprve přečte stránku nebo číslo odstavce, aby ostatní žáci věděli, o který citát se jedná. Ostatní žáci vyjadřují své názory a snaží se dojít, proč spolužák citát zaujal a vybral si právě tento. Diskuse je zakončena přečtení poznámky žáka a zdůvodnění volby tohoto citátu.

Diskusní metoda

Diskusní metoda se objevuje ve všech formách multikulturního vzdělávání. Jsou vhodné k vyjasňování vlastních postojů, formulace argumentů, rozvíjení dovednosti racionální argumentace. Tato metoda je vhodná jako prostředek reflexe předešlých aktivit. Téma má být zajímavé, přiměřené věku. Aby mohl pedagog vést diskusi musí mít dostatek informací o tématu na které má být vedena diskuse.

I.N.S.E.R.T

Metoda spočívá v tom, že si žáci během četby textu zaznamenávají podle určitých znamének poznámky v textu. Značení je Fajko (známé informace), znamínkem plus (nové informace), znamínkem mínus (vyjádření nesouhlasu), otazníkem (informace o kterém by se chtěli ještě něco dozvědět). Tato metoda slouží k uvědomění si svého dosavadního poznání.

ANO-NE

Při této metodě pedagog diktuje otázky k danému téma a žáci si na papír zaznamenávají odpovědi ano nebo ne. Společně pak porovnávají a hodnotí odpovědi.

3 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Multikulturní výchova v mateřské škole chápána jako „mnohokulturní výchova“, která akceptuje kultury všech národností dětí, které jsou ve třídě. Právě v předškolním období je vhodné začít s multikulturní výchovou. Děti nemají žádné předsudky a neuvědomují si rozdíly mezi sebou. Postoje si postupně osvojují nápodobou starších dětí nebo dospělých.

3.1 Rozdělení multikulturní výchovy

Multikulturní výchovu lze rozdělit podle toho, jak na ni nahlížíme:

- Multikulturní výchova z hlediska dítěte cizí národnosti

Multikulturní výchova je proces, který vytváří dětem z etnických, rasových, náboženských a jiných skupin podmínky, které jsou přizpůsobeny specifickým jazykovým, kulturním potřebám dítěte

- Multikulturní výchova z pohledu skupiny českých dětí na jiné, odlišné národnosti

Multikulturní výchova je proces, ve kterém si děti vytváří dispozice pro pozitivní vnímání a hodnocení kultur odlišných od jejich vlastní kultury. Na tomto základě pak vytváří a formuje chování k dětem s odlišnou kulturou.

- Multikulturní výchova z hlediska rámcových cílů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání

Multikulturní výchova je součástí nabídky školního vzdělávacího programu, který je tvořen na základě Rámcového vzdělávacího programu. (Marxťová, 2005)

3.2 Cíle multikulturní výchovy v mateřské škole

Za nejčastější cíl multikulturní výchovy se považuje výchova k toleranci. Podle mnoho autorů spočívá význam této problematiky v utváření pozitivních postojů vůči příslušníkům jiných kultur, aby se vytvořilo spokojené žití v multikulturním prostředí. Podle Vančíkové (2019) se multikulturní výchova zaměřuje ve svých cílech na 3 druhy vztahů:

3.2.1 Vztah k sobě samému

Kvalita se odvíjí od toho, jaký má člověk vztah sám k sobě. Proto je důležitou součástí multikulturní výchovy rozvoj vlastní identity dítěte. Multikulturní výchova je hlavně o tom, vytvořit prostředí, ve kterém si dítě vytváří pozitivní obraz o sobě, objevuje svoji jedinečnost, a dívá se na sebe jako hodnotnou bytost. Škola by měla být místem, kde může dítě naplno prožívat svoji sociální identitu bez konfliktu ze strany okolí. S tím je spojeno pochopení a akceptace jeho kulturní příslušnosti. Každý člověk chce být hrdý na to, že je romen, Slovákem, křesťanem. Chce, aby jej okolí vnímalo pozitivně a poskytovalo podporu, že jeho sociálně-kulturní odlišnost není žádný problém. Pokud je dítě vystaveno nátlaku z okolí, vzdá se svojí kulturní příslušnosti, kterou popírá a může tak dojít k narušení vztahu k jeho sociokulturní společnosti.

3.2.2 Vztah k jiným lidem

Multikulturní výchova je v mnohých ohledech rozvíjením vztahu k druhým. Je často vymezena jako výchova k toleranci nebo proti předsudková výchova. Jde o vztahy, které si dítě vytváří každý den během pobytu ve škole, ale také mimo něj. Můžeme ji také brát, jako přípravu na budoucí vztahy s lidmi jiné etnické skupiny. Rozvinutost naší empatie má patřičný význam na kvalitu těchto vztahů.

Z velké části usiluje multikulturní výchova o to, aby se člověk díval na svět nejen z vlastní perspektivy, ale také z pohledu ostatních lidí. Rozvíjí schopnost člověka dívat se na svět jiným pohledem, odpustit od egocentrického a etnocentrického posuzování reality. Multikulturní výchova je cestou naslouchání a objasňování nového, nepoznaného, obohacujícího naše dosavadní poznání.

Podle Allporta (2004) je empatie důležitou ingrediencí tolerance. Pokud máme schopnost naslouchat jiným lidem, jejich potřebám, pocitům a problémům jiných lidí, zvyšuje to naši adaptaci na nové podmínky a připravuje nás na život v etnicky rozmanitém prostředí.

3.2.3 Vztah ke světu

Tam, kde má multikulturní výchova tradici, spousta autorů se domnívá, že dokáže změnit svět k lepšímu. To se může stát pouze tehdy, pokud jsou zde uvědoměli občané, kterým není lhostejný osud ostatních lidí a pokud k prostoru v kterém žijí berou jako místo, které se společně spoluutváří. Právě proto je také multikulturní výchova vymežovaná jako výchova

k občanstvu a jejím cílem je rozvíjení občanské uvědomělosti angažovanosti. Důležitý je také rozvoj mravních a sociálních citů. Pochopení významu lidské solidarity. Pochopit, že lidi nepotřebují jen soucit, ale dokázat poskytnout v nouzové situaci také aktivní pomoc. Multikulturní výchova je i místem na pochopení principů fungování občanské společnosti. Multikulturní výchova také pracuje s pojmem Multikulturalismus. Učí děti přemýšlet o tom, jak sladit odlišné představy o životě a morálce.

3.3 Podmínky multikulturní výchovy

Pokud chceme vytvořit v mateřské škole prostředí pro multikulturní vzdělávání, měly bychom znát podmínky multikulturní výchovy.

- věcné podmínky
- psychosociální podmínky
- pomůcky
- organizace
- psychosociální adaptace, jazyková bariéra
- metody a způsob práce s dítětem

(Marxtová, 2005)

Věcné podmínky

Prostor by měl být uspořádán tak, aby vyhovoval realizaci různým skupinovým i individuálním činnostem dětí, vybavení hračkami, knihami, didaktickými materiály, hrami, tak aby bylo v souladu s národnostním složením třídy. (Marxtová, 2005)

Psychosociální podmínky

Mateřská škola by měla být pro děti s jiným etnik místem bezpečí, jistoty. Učitele by měli respektovat odlišnosti dítěte. Ve vztahu k dítěti a pedagoga, dítěte a dospělých se musí projevit tolerance, důvěra, solidarita, ohleduplnost, přátelství, podpora..atd. (Marxtová, 2005)

Pomůcky

Důležité je mít v mateřské škole dostatek pomůcek pro děti s jiných etnik, charakteristické hračky pro určitou oblast, didaktický materiál pro přiblížení života kamaráda – fotografie, knížky, mapy, typické národní jídlo. (Marxtová, 2005)

Organizace

Pokud realizují učitelky jakoukoliv vzdělávací činnost, musí být na paměti, že je s nimi dítě, které jim nerozumí. Učitelka si ho posadí vedle sebe, aby mu mohla, popřípadě nonverbálně vysvětlit, co budou dělat. Děti mu mohou být nápomocní. V každodenních činnostech je třeba dítěti pojmenovávat neustále věci kolem se, jelikož opakováním slov dochází u dítěte k porozumění. (Marxtová, 2005)

Psychosociální adaptace, jazyková bariéra

Adaptace dítěte a zmenšování jazykové bariéry je otázkou diskuse. Někteří psychologové tvrdí, že má dítě nasávat a vnímat atmosféru, do které je dítě zasazeno. Další se příkládní k názoru, že je třeba dítěti pomoci. Rodiče se mohou zapojit do ranních činností. Učitelka by si měla vytvořit několik málo slov s dítětem v jeho rodném jazyce, aby nám mohlo lépe elementárně rozumět. (Marxtová, 2005)

Metody a způsob práce s dítětem

Dětem, které přichází do jiného prostředí, kterému nerozumí, nabízíme stejné činnosti jako ostatním dětem. Důležité je dítě do ničeho nenutit, ponechat ho v roli pozorovatele. Práce s dítětem je individuální. Učitelka volí činnosti na základě pozorování dítěte při volných hrách, kde zjišťuje, co dítě zajímá, co ho zaujmulo. Atd. Dále pak získává zkušenosti při individuální práci s dítětem. Důležitá je častá pochvala. (Marxtová, 2005)

3.4 Postavení učitelky v mateřské škole ve vztahu k multikulturní výchově

Multikulturní výchova je průřezovým tématem, jak v základním, tak v předškolním vzdělávání. Strategie multikulturní výchovy můžeme propojovat s jakýmkoliv tématem. Míra propojení a významu závisí na učitelce. Záleží na přesvědčení důležitosti a získaných vědomostech a didaktických zručnostech učitelky. Učitelka je tedy pro děti klíčovou osobou, která určuje, jestli a jak se multikulturní výchova dostane k dětem. Velmi důležitá je nejen

odborná, ale také i samotná osobnostní a etická dimenze učitelské profesionality. (Vančíková, 2019)

3.5 Hodnocení činností dětí odlišné socio-kulturní příslušnosti

Nejdůležitějším kritériem je spravedlnost. Uplatňování principu spravedlivého hodnocení znamená, že socio-kulturní příslušnost dítěte nehraje v jeho hodnocení žádnou roli. I když dítě přichází z jiného prostředí, neznamená to zlepšení nebo zhoršení jeho hodnocení.

Objektivnost hodnocení může snížit chyby, kterých se dopouštíme běžně a ani si to třeba neuvědomujeme. Jsou to například předsudky, figura a pozadí atd. (Vančíková, 2019)

Vybrané subjektivní chybné hodnocení vyplývající ze zvláštního fungování lidské psychiky:

Předsudky – Vlastní názory nebo názory od jiných lidí, že děti jistých etnických skupin nebo kultur mají určité vlastnosti. Chyba nastává pouze tehdy, pokud tyto vlastnosti promítáme do hodnocení dětí.

Figura a pozadí – Neschopnost oddělit figuru od pozadí. Například pokud jsou nepříznivé podmínky, učitelka může hodnotit dítě negativně, nechat se ovlivnit tímto negativním naladěním.

Analogizace – Vytváření analogií na základě zkušenosti. Chyba vzniká, když učitelka na základě zkušeností, které měla s jiným dítětem, vyslovuje nedostatečně ověřené hodnotící závěry o vlastnostech a schopnostech jiného dítěte.

Sympatie a antipatie – Projevuje se připisováním sympatickým osobám kladné vlastnosti, a naopak nesympatickým osobám negativní vlastnosti. Pozor při hodnocení, všechny děti bychom měli hodnotit rovnocenně bez subjektivního vnímání.

Neschopnost správného vnímání – Vychází z výběrovosti vnímání, kdy si učitelka vybírá nebo vnímá argumenty, které potvrzují jeho předpoklady nebo tvrzení. (Vančíková, 2019)

Jestliže kultura mateřské školy připravená a otevřená jinakosti a principy spravedlivosti a rovnosti jsou klíčové, pak je škola připravená na realizaci multikulturní výchovy i formálně.

4 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA A RVP PV

Právě předškolní období je vhodným časovým obdobím pro realizaci multikulturní výchovy. Děti nemají žádné předsudky a neuvědomují si své rozdíly. Názory a postoje získávají od ostatních lidí a starších dětí. Pedagog v mateřské škole vytváří vhodné prostředí a vzbuzuje u dětí pozitivní vnímání jejich odlišností jako něco výjimečného nikoliv negativního.

Multikulturní výchovu lze realizovat v mateřské škole při respektování rámcových cílů záměrů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Dále pak ŠVP, který z RVP vychází.

4.1 Klíčové kompetence a multikulturní výchova

Nejprve je třeba si definovat, co jsou klíčové kompetence. V Rámcovém vzdělávacím programu jsou formulovány jako: „*soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.*“ (RVP PV, 2021)

V předškolním vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány tyto:

- 1) kompetence k učení
- 2) kompetence k řešení problémů
- 3) kompetence komunikativní
- 4) kompetence sociální a personální
- 5) kompetence činnostní a občanské

Pro dítě předškolního věku ve sledovaném okruhu multikulturní výchovy dosažitelné klíčové kompetence v následující úrovni:

1. Kompetence k učení (dítě ukončující předškolní vzdělání)

- pokud se mu dostává uznání a ocenění, učí se s chutí
- získané zkušenosti využívá v praktických situacích a dalším učení
- má elementární poznatky o světě lidí

2. Kompetence k řešení problémů (dítě ukončující předškolní vzdělání)

- rozlišuje řešení, kterou vedou funkční a řešení, která nejsou funkční

- nebojí se chybovat, pokud se mu nachází pozitivní ocenění za úspěch i snahu
- všímá si dění i problémů v okolí, pozitivní odezva je pro přirozenou motivaci k řešení dalších problémů

3. kompetence komunikativní (dítě ukončující předškolní vzdělávání)

- dokáže se vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity, nálady různými prostředky (řečové, výtvarné, hudební aj.)
- se domlouvá gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci
- dovede využít informativní a komunikativní prostředky (knížky, encyklopedie. Aj)

4. kompetence sociální a personální (dítě ukončující předškolní vzdělávání)

- samostatně rozhoduje o svých činnostech, má svůj názor, dokáže jen vyjádřit
- projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu
- chápe, že lidé jsou různí, umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečným

5. kompetence činnostní a občanské (dítě ukončující předškolní docházku)

- dokáže rozpoznat a využívat svoje slabé a silné stránky
- se zajímá o druhé i o to, co se kolem něj děje
- chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu

(RVP PV, 2021)

4.2 Obsah předškolního vzdělávání a multikulturní výchova

„Obsah předškolního vzdělávání představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. V RVP PV je vymezen tak, aby sloužil k naplňování vzdělávacích záměrů a dosahování vzdělávacích cílů. Stejně jako na dalších vzdělávacích úrovních je vzdělávací obsah v RVP

PV formulován v podobě „učiva“ a „očekávaných výstupů“, a to pouze obecně, rámcově. “
(RVP PV, 2021)

Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí:

- **biologické**
- **psychosociální**
- **Interpersonální**
- **sociálně-kulturní**
- **enviromentální**

Tyto oblasti jsou nazvány:

- 1) **Dítě a jeho tělo**
- 2) **Dítě a jeho psychika**
- 3) **Dítě a ten druhý**
- 4) **Dítě a společnost**
- 5) **Dítě a svět**

V jednotlivých oblastích nalezneme prvky multikulturní výchovy.

Oblast **Dítě a jeho tělo** se zaměřuje zejména na pohyb. Pohyb mají rádi všechny děti bez ohledu, z jaké kultury pochází. Právě pohybové činnosti jsou vhodné při adaptaci dítěte v mateřské škole. Můžeme využít konstruktivní nebo grafické činnosti, hudební doprovody pomocí Orfeových nástrojů, smyslové činnosti. (RVP PV, 2021)

Oblast **Dítě a jeho psychika** se zaměřuje na podporu duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte. Učitel se snaží dítě rozvíjet v intelekt dítěte, řečové dovednosti, poznávací procesy. Podstatný cíl je začlenění dítěte z jiného sociokulturního prostředí a seznámení s českým jazykem. (RVP PV, 2021)

Oblast **Dítě a ten druhý** se zaměřuje zejména na dovednosti komunikativní. Učitel by měl podporovat děti k utváření prosociálních vztahů s vrstevníky, seznámení s pravidly chování k druhým, učení se sociální citlivosti, toleranci, respektu. (RVP PV, 2021)

Oblast **Dítě a společnost** se zaměřuje na uvedení dítěte do společenství ostatních lidí a pravidel soužití s ostatními. V rámci této oblasti se děti seznamují se základními kulturními a společenskými postoji návyky a dovednostmi, schopnosti žít v multikulturní společnosti. (RVP PV, 2021)

Oblast **Dítě a svět** se zaměřuje na vytváření povědomí o sounáležitosti s okolním světem, dětmi s jiných národností a poznávání jiných etnik a jejich kultury. (RVP PV, 2021)

5 REALIZACE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY PROSTŘEDCTVÍM PROJEKTOVÉ VÝUKY

Projektové vyučování je výuka založená na projektové metodě. (Kratochvílová 2006)

Jednou z možností pro realizaci multikulturní výchovy jsou projekty. Slovem projekt považujeme soubor různorodých činností dětí a učitelů jenž se vážou k jednomu tématu, problému a kterými je sledováno dosažení pedagogických cílů. Projekty jsou praktické rázu nebo jsou činnosti zaměřené tak, aby pobouzely děti k myšlení a tvořivosti. Projekty dětem umožňují poznávat a objasňovat určité jevy ze života, osvojit si dovednosti, vědomosti a získat vztah k druhým lidem. Projekty jsou spojeny s životní realitou, což má pro děti motivační charakter. Rozmanitost činností s různorodých oblastí umožňuje rozvíjet celou osobnost dítěte. (Doležalová, 2016)

5.1 Druhy projektů

Projekty můžeme dělit podle časové náročnosti na krátkodobé střednědobé a dlouhodobé. Krátkodobé projekty trvají zpravidla jeden nebo dva dny. Střednědobé projekty trvají jeden nebo dva týdny. Dlouhodobé projekty mohou trvat tři týdny, měsíc, ale také rok. Podle obsahového zaměření činností je členíme na problémové, praktické, tvořivé smíšené. (Doležalová, 2016)

5.2 Role učitelky při realizaci projektu

Při výběru tématu a činností pro realizaci projektu je třeba přihlížet k věku dětí, dosažené úrovni jejich schopností a dovedností. Náměty by měli být zvoleny tak, aby je děti zvládly, byli pro ně motivující. Čerpat můžeme z několika pramenů, čímž mohou být náměty z integrovaných bloků tematické výuky, složek výchovy, cílů RVP PV, myšlenkové mapy nebo breinstormingu. (Doležalová, 2016)

Písemná příprava projektu obsahuje následující strukturu:

- Téma projektu a jeho motivační název
- Cíle projektu
- Cílová skupina

- Pomůcky
- Postup – fáze – obsah – organizace (stanoviště, formulace činností a úkolů, pomůcky..aj)
- Způsob zakončení projektu
- Forma hodnocení projektu

V realizační části probíhá často více činností najednou, proto je velmi důležitá organizace. Při projektové metodě se mění především role učitele, který se stává „podněcovatelem“ a „usnadňovatelem.“ (Doležalová, 2016)

5.3 Pozitivní a negativní vlivy projektové výuky

Projektová výuka má své negativní a pozitivní vlivy na dítě. Nyní si vyjmenujeme několik z nich, které se vztahují k realizaci projektové metody v mateřské škole.

Pozitivní vlivy:

- Silná motivace dítěte k učení
- Dítě přebírá zodpovědnost za svůj výsledek práce
- Rozvoj samostatnosti dítěte
- Dítě se učí řešit problémy
- Dítě využívá svých získaných dovedností a schopností

Negativní vlivy:

- Slabá motivace, téma, které není atraktivní
- Časová náročnost na řešení projektu
- Dítě není vybaveno potřebnými kompetencemi
- Zmatenost v průběhu, špatná organizace učitele v průběhu projektu

Projektová výuka je považována za velmi efektivní v souvislosti s naplňováním klíčových kompetencí RVP PV neboť se v průběhu projektu rozvíjí hned několik klíčových kompetencí najednou. (Zormandová, 2012)

Hodnocení projektu

Projektů můžeme hodnotit sumativně anebo formativně. Formativní hodnocení probíhá během realizace samotného projektu. Měli bychom si uvědomit, že hodnocení by mělo plnit několik funkcí:

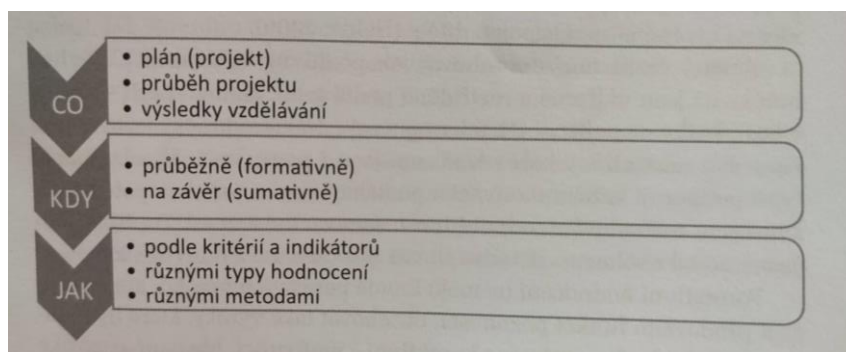
Funkci poznávací: Složí pro větší orientaci dítěte ve svých dovednostech. Poskytuje dítěti přehled o jeho silných a slabých stránkách. Učitelovi poskytuje informace, jestli se dítě vyvíjí dle jeho stanovených cílů, jenž jsou v souladu s jeho potřebami a dispozicemi.

Funkci korektivní: Tato funkce je spojena s osvojováním si informací, které dítěti ukazují, jak se zlepšit.

Funkci motivační: Motivuje dítěte k lepším výkonům. Hodnocení by mělo být pozitivního charakteru. Učitel by měl využívat konkrétní pozitivní výkony dítěte.

Funkci rozvíjející: Hodnocení působí na celou osobnost dítěte. Utváří se tím jeho sebepojetí, hodnocení sebe samého.

Je třeba si odpovědět na 3 otázky spojené s hodnocením, CO hodnotit, JAK a KDY hodnocení provádět. (Syslová & Štěpánková, 2019)

(Syslová & Štěpánková, 2019)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 INFORMACE O MATEŘSKÉ ŠKOLE

Pro realizaci svého projektu jsem si vybrala mateřskou školu v obci ve Zlínském kraji o počtu 928 obyvatel, která je nedaleko mého bydliště. Budova má dvě podlaží. V horním patře se nachází dvě třídy. Třída Koťátek a Broučků. V první třídě jsou děti ve věkovém složení od 2 do 5 let. Do druhé třídy dochází děti ve věku od 5,5 do 7 let. Na tomto patře se nachází také koupelna pro provádění hygieny, lehárna, šatna pro provozní zaměstnance a ředitelna. V přízemí je šatna, školní družina a jídelna. Na předškolním vzdělávání se podílí 4 pedagogické pracovnice. Provoz zajišťuje školnice, která je zároveň jako uklízečka. Dále je součástí pracovního týmu také vedoucí školní jídelny a kuchařka. Projekt jsem uskutečnila ve třídě Broučků, jelikož je směřován ke starší věkové skupině. Ve třídě jsem měla 15 dětí, což mi umožnilo větší individuální přístup s dětmi při realizaci činností. Činnosti jsem prováděla na stole nebo v herně na koberci.

Vybavení třídy Broučků:

- Skládačky zvířat, kočárek, kuchyňka, 3 stolečky, divadelní koutek, barvy na obličej, temperové barvy, klavír, Orfeovi nástroje, pastelky, fixy, dobble, obchod, kde si děti mohou hrát na prodavače a zákazníka, omalovánky, brain box, společenské hry, temperové barvy, barevné papíry, maňasci, plyšáci, žiněnka, televize

Součástí mateřské školy je školní zahrada. Ta se při příznivém počasí plně využívá. Probíhají zde odpočinkové, relaxační činnosti, sportovní aktivity různého druhu a nesmíme opomenout činnosti zájmové, aktivity spontánní i řízené. Na zahradě je také sklad hraček, do kterého mají přístup pouze učitelky. K hraní na zahradě je k dispozici velké množství sportovního nářadí, pomůcek – různé typy míčů, pétanque, badminton, tenisové pátky, malý pingpongový stůl s pátkami, na malování mají děti křídly. K dispozici jsou různé koloběžky, tříkolky a odrážedla dle věku dětí. Na zahradě je i pískoviště, průlezky, horolezecká stěna, skluzavka. Zde je také malé brouzdaliště, které děti mohou využívat pod dohledem pedagogů jako osvěžení.

7 PŘÍPRAVA PROJEKTU AFRIKA

Typ aplikace: Vzdělávací projekt

Důvodem aplikace projektu je rozmanitost kulturního složení v České republice, a s tím spojená potřeba děti seznámit s jinými kulturami, s nimiž se můžeme v běžném životě setkat.

Cíl projektu:

Hlavní cíl: Seznámit děti s kulturou a tradicemi kontinentu Afrika

Dílčí cíle: „Vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností“

„Poznávání jiných kultur“

„Seznamování se světem lidí“

„Podpořit uvědomění si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazená druhé“

Cílové kompetence:

Kompetence k učení

„Má elementární poznatky a světe lidí“

Komunikativní kompetence

„Se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, dramatickými, výtvarnými).“

Sociální a personální kompetence

„Je schopno chápat, že lidé jsou různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem“

Použité metody: Pozorování (zúčastněné), slovní – monologická (vysvětlování), dialogická (rozhovor), názorně demonstrační – pozorování předmětů a jevů, motivační

Věk dětí: 5–7 let

Vzdělávací obsah: Hry a činnosti typické pro Afriku

Časová náročnost: 4 dny

Prostředí, místo: Vybraná mateřské škola v obci ve Zlínském kraji (obec o počtu 928 obyvatel)

Subjekty projektu: Počet – 15 dětí, Věk - 5-7 let, Třída – heterogenní

Hodnocení projektu: Průběžné (reflexe každé činnosti)

Zakončení projektu: Evaluace projektu a zpracování doporučení pro praxi MŠ

Výstup projektu: Fotky, obrázky dětí, produkty

1. První den

Činnosti:

A) **Seznámení s kontinentem Afrika:** Zjistit, jestli mají děti povědomí o existenci tohoto kontinentu, jeho obyvatelích.

B) **Vytvoření velké nástěnné mapy:** Zdokumentování průběhu projektu dětmi (fotografie, obrázky)

C) **Krokodýl z řeky Nil**

Cíl: Zdokonalit hrubou motoriku, Rozvíjet pozornost

Průběh: „*Děti, celou Afrikou protéká řekla Nil. V řece může žít krokodýl. Pojd'me si zahrát na krokodýla z řeky Nil. Jeden z vás bude krokodýl, který bude v řece. Řeka je vyznačená pomocí provazů. My ostatní budeme různá Africká zvířata. Úkolem krokodýla je pochyvat co nejvíce zvířat. Úkolem zvířat je dostat se na druhou stranu řeky bez toho, aby se jich krokodýl dotknul. Kdo je chycen krokodýlem, stává se jim také.*“

Pomůcky, prostředky: Provaz pro vymezení prostoru

D) **Africká maska**

Cíl: Zdokonalit jemnou motoriku,

Průběh: „*Děti, pojd'te se podívat, co tu pro vás mám. Co myslíte, že to je? Pojd'me si takovou africkou masku vyrobit. Nejprve vystříhneme tvar masky. Následně ji vyzdobíme pomocí bílých pastelek. Na závěr vystříhneme oči, ústa a připevníme sešívačkou gumu, aby nám maska držela na hlavě.*“

Pomůcky, prostředky: Hnědý tvrdý papír A4, bílé pastelky, černá vlna, guma, nůžky

E) Africký tanec

Cíl: Rozvíjet smysl pro rytmus, zdokonalit koordinaci pohybů

Průběh: „*S Maskami Afričané tančí na různých slavnostech. Pojd'me si spolu také zatančit. Každý si dá na sebe svou masku a půjde si stoupnout do na koberec do kruhu. Já vám pustím hudbu, aby se vám lépe tančilo a připadali si, jako v Africe. Uprostřed kruhu se budete střídát. Kdo bude v kruhu, předvede svůj speciální africký tanec a ostatní se ho budou snažit napodobit.*“

Pomůcky, prostředky: Nahrávka africké hudby

F) Návuk písničky – Poletíme do Afriky

Cíl: Rozvíjet hudební cítění, zdokonalit paměť

Průběh: „*Děti, když jste tančili, vzpomněla jsem si na jednu písničku o Africe, zahraji vám ji na klavír, pojd'te si ji poslechnout. Líbila se vám? Pojd'me si ji naučit. Nejprve se naučíme text, poté si písničku zazpíváme s doprovodem klavíru.*“

Pomůcky, prostředky: Klavír

G) Výroba chřestidla

Cíl: Zdokonalit jemnou motoriku, Posílit trpělivost

Průběh: „*Děti, k takové písničce se hodí ještě nějaký hudební nástroj, co myslíte? Pojd'me si vyrobit takové chřestidla a udělat tak písničku veselejší. Na stole máme lahvičky a misky s různým druhem luštěnin, každý z vás si může vybrat jednu luštěninu a naplnit jí lahvičku.*“

Pomůcky, prostředky: čočka, rýže, hrách, fazole

Další nabízené činnosti během dne:

H) Skládačka (Zvíře – barva a povrch kůže)

I) Pexeso – zvířata v Africe

J) Omalovánky s Africkou tematikou

2. Druhý den

Činnosti:

A) Přenášení břemen na hlavě

Cíl: Rozvíjet koordinaci pohybů, podpořit kreativitu

Průběh: „*Děti, africké ženy chodí pro vodu někdy hodně daleko, přenáší ji na hlavě, pojďme si to také vyzkoušet, najděte si vhodný předmět, který by se dal na hlavě přenést.*“

Pomůcky: libovolný předmět ve třídě

B) List z Afriky

Cíl: Podpořit kreativitu, Rozvíjet fantazii

Průběh: „*Děti, v Africe si děti hrají, ale také vypráví různé příběhy, já se o jeden s vámi podělím (četba příběhu a kresba potkanovi vzpomínky)*“

Pomůcky: Pastelky, bílý papír

C) Malování na Obličej

Cíl: Rozvíjet, kreativitu, podpořit kooperaci, zdokonalit jemnou motoriku

Průběh: „*Děti, já mám v ruce takové barvičky na obličej. K čemu si myslíte, že je mohli v Africe využívat? Afričtí bojovníci se jimi barvili, když šli na lov. Ženy jim v tom pomáhali, pojďme ze sebe udělat africké bojovníky.*“

Pomůcky, prostředky: Barvy na obličej

D) Náramek pro africké ženy

Cíl: rozvíjet pozornost, podpořit kreativitu, zdokonalit jemnou motoriku

Průběh: „*Naše bojovníky už máme krásně vyzdobené, ale co naše africké ženy pojďme je také vyzdobit. Vyrobíme pro ně náramky.*“

Pomůcky, prostředky: guma, korálky

E) Příprava afrického jídla

Cíl: Získat povědomí o tradičním jídle Afriky, kooperace

Průběh: „*Africké ženy a muže máme vyzdobeny, určitě už mají hlad, pojďme si připravit tradiční africké jídlo. Poznáte, co tu mám za surovinu? Správně, je to kuskus, který je vyrobený z ječmene nebo pšenice. Uděláme si kuskusový ovocný salát. Mám tu připravené nějaké suroviny, které do něj přidáme, poznáte, o jaké suroviny jde? Ano, je to skořice, sušené ovoce, rozinky a jablka. Teď vás rozdělím do 4 skupinek, každá skupina bude mít svou roli: 1. míchá kuskus, 2. přisype skořici, 3. přisype rozinky, 4. přisype sušené ovoce, Zbylé děti budou nakládat a rozdávat jídlo.*“

Pomůcky, prostředky: kuskus, skořice, hrozinky, sušené ovoce,

Další nabízené činnosti během dne:

F) Puzzle zvířata Afriky

G) Grafomotorický list (slunce)

H) Bludiště (cesta lva do Afriky)

3. Třetí den

Činnosti:

A) Centra aktivit

Cíl: Rozvíjet proces třídění, podpořit předčtenářskou gramotnost, rozvíjet čichové vnímání

Průběh: „*Děti, na stole jsou pro vás připravena centra aktivit, můžete si vybrat u kterého centra budete, které vás zaujme.*“

1) **Centrum matematiky** – Zvířata v Africe

2) **Centrum předčtenářské gramotnosti** – Africké předměty

3) **Centrum pro rozvoje jemné motoriky** – Přikládání zrnků kávy na obrys obrázku

Pomůcky, prostředky: číselná řada 1-10, africká zvířata (žirafa, slon, lev, krokodýl, opice, had, zebra), zbarvení kůže zvířat (žirafa, slon, lev, krokodýl, opice, had, zebra), zrnka kávy, obrys mapy Afriky a slunce. Obrázek (černoši, mapa Afriky, kuskus, jihoafrická vlajka, žirafa)

B) Hra na zebry

Cíl: Rozvíjet postřeh, zdokonalit hrubou motoriku

Průběh: „*Děti, pomocí minulé aktivity jsem si zopakovali zvířata v Africe. Od kamarádky znám jednu hru na lvi a zebry, kterou si teď spolu můžeme zahrát. Nejprve určíme dva lvi, které budou chytat zebry. Lvi už máme vybrané. Zebry si mohou jít pro svůj ocásek. K této hře je také říkanka. Po přečtení říkanky se lvi rozběhnout a pokusí se zebrám vzít jejich ocásek, pokud je zebra bez ocásku, stává se lvem a snaží se vzít ostatním zebrám ocásek.*“

Pomůcky, prostředky: Nastříhané proužky černé látky, Nahrávka pohádky O zebře, která ztratila pruhy

C) Hra na sfingu

Cíl: rozvíjet smysl pro humor

Průběh: „*Krom zvířat můžeme najít v Africe taky sfingu, která má lidskou hlavu a zvířecí tělo (ukázka obrázku sfingy). Pojdme si zahrát hru na Sfingu. Vytvoříme kruh a určíme jednu sfingu, která bude stát uprostřed. Naším úkolem bude sfingu rozesmát, pokud se nám to podaří, vybereme sfingu novou.*“

Pomůcky, prostředky: Obrázek sfingy

D) Africké džbány

Cíl: zdokonalit jemnou motoriku,

Průběh: „*Děti, včera jsme nosili na hlavě nádoby na vodu, stejně jako africké ženy. Ženy také mohou nosit vodu ve džbánech, které si vyrábějí z hlíny. Pojdme si takový džbán namalovat a vyzdobit. Na stole máte nechystané hnědé papíry, šablonu a temperové barvy. Nejprve si obkreslíme šablonu džbánu a následně jej vyzdobíme pomocí temperových barev, malovat budeme pouze prsty.*“

Pomůcky: hnědý papír A4, barevné temperové barvy, černá fixe

E) Rytmičké cvičení s Djembe

Cíl: rozvíjet smyslu pro rytmus, zdokonalit hudební citění

Průběh: „*Děti do takového krásného oblečení, jako jsme si teď udělali, se oblékají Afričané, když jdou třeba tančit. Když se tančí je k tomu potřeba hudební doprovod. Já tady mám jeden hudební nástroj, poznáte, o jaký nástroj jde? Pojďme si na něj zkusit zahrát. Já vám zabubnuji nějaký rytmus a vy ho po mě zkusíte zopakovat.*“

Pomůcky: djembe

F) Návčik básničky – Afričtí černoši

Cíl: zdokonalit hudební citění, rozvíjet smysl pro souhru

Průběh: „*Děti, k doprovodu písniček se využívají různé hudební nástroje, jeden už jsme používali v předešlé činnosti, dále můžeme využívat rolničky, chrastítka, paličky. Pojďme se společně naučit básničku, kterou si pak můžeme společně hudebně doprovodit těmito nástroji. Básničku se naučíme pomocí hry na ozvěnu, kdy vždy řeknu jeden řádek básničky a vy ho po mě zopakujete. Básničku umíme, pojďme si ji teď hudebně doprovodit, aby byla veselejší.*“

Pomůcky, prostředky: text básničky Afričtí černoši, Orfeovi nástroje (rolničky, paličky), djembe, chrastítka

Další nabízené činnosti během dne:

G) Pracovní list – najdi stejná zvířata dle vzoru

H) Vymalovávání Africké mapy dle vzoru

I) Skládání Africké rodiny dle velikosti

4. Čtvrtý den

Povídání s dětmi o činnostech a aktivitách z předešlých dnů. Vytvoření velké mapy, kterou děti spontánně vymalují dle barev, které se jim pojí s Afrikou. Dále děti dokreslí na mapu věci, předměty, činnosti, zvířata, které jsou spojeny s Afrikou.

Pomůcky: velký obrys mapy Afriky nakreslený na tvrdý papír A1, temperové barvy, pastelky, fixy

8 REALIZACE PROJEKTU

1. Den první

ČINNOSTI:

A) SEZNÁMENÍ S KONTINENTEM AFRIKA

Úvodní příběh v komunitním kruhu: S dětmi si sedneme do kruhu, kdy dětem vyprávím příběh Cizojazyčný kamarád, který mi včera pověděla maminka. Na konci příběhu kladu dětem otázky:

Fáze opisu:

1. O čem byl příběh? Proč ho spisovatelka nazvala Cizojazyčný kamarád?
2. Jak by se mohl příběh jinak jmenovat?
3. Kdo byl Oliver? Proč přišel do školky mezi ostatní zvířátka, kde se tam vzal?
4. Proč se ve školce necítil dobře?
5. Proč se s ním zvířátka nechtěla hrát?
6. Proč mu nerozuměli?

Fáze zkoumání:

1. Jakými jinými jazyky ve světě lidi hovoří?
2. Kde všude jsi se potkal s lidmi, kteří mluvili jiným jazykem?
Kde všude můžeme cizí jazyk slyšet?
3. V jakých jiných zemích jsi byl? Jakým jazykem tam mluvili? Jak ti jazyk připadal?
4. Hovoří někdo z vaší rodiny jiným jazykem jako Českým?
5. Byl jsi někdy v situaci jako Oliver z příběhu? Mluvil na tebe někdo jiným jazykem, kterému jsi nerozuměl? Kde to bylo? Co se tam dělo?
6. Jak jsi se cítil? Jak jsi tuto situaci řešil?

Oliver byl z Afriky, jak si představujete život v Africe? Co tam najdeme?

Děti kladou spontánně otázky a následně na ně hledají odpověď. Společně tak dáme dohromady několik informací o Africe.

Dozvěděli jsme se například, že:

V Africe je horko, žijí tam lidé, kteří mají tmavou pleť. Těmto lidem se říká černoši. V Africe je spousta zvířat, jako je slon, žirafa, kobra, zebra. Protéká Afrikou protéká řeka Nil, v které žije například krokodýl.

S dětmi se jdeme podívat na globus, kde taková Afrika leží a jak daleko je od České republiky.

S dětmi dále hovoříme o možných činnostech, které by děti zajímali a chtěly je během projektu realizovat.

B) MAPA AFRIKY

Pro děti mám nachystanou velký obrys mapy Afriky. S dětmi se domluvíme, že na ni budeme lepit vše, co nás během projektu o Africe zaujme, a bude s ní spojeno.

C) KROKODÝL Z ŘEKY NIK

Motivace: „Děti, pojdte si semnou zahrát hru na Krokodýla z řeky Nil. Řeka Nil je nejdelší řekou v Africe.“

Průběh: „Mám tu připravenou řeku, teď už nám jenom zbývá vybrat toho pravého krokodýla, který žije v této řece. My ostatní se proměníme v jakékoliv zvíře, které žije v Africe. Budeme se snažit dostat na druhou stranu řeky. Ale pozor, pokud se nás krokodýl dotkne, stáváme se krokodýlem také a chytáme tak ostatní zvířata.“

Časová náročnost: 5-10 minut

Pomůcky, prostředky: Provaz pro vymezení řeky

Poznámka: Dbát na bezpečnost dětí při realizaci hry, přesné vymezení prostoru.

Reflexe: Hra děti zaujala. V řece se vystřídalo několik krokodýlů. Provaz v mateřské škole nebyl, a proto jsem využila na vymezení řeky větší provázek.

D) AFRICKÁ MASKA

Motivace: „*Děti, podívejte, co tady mám. Co si myslíte, že to je? Správně, je to maska. Takovou masku nosí Afričané při různých slavnostech a obřadech. My si teď společně takovou masku vyrobíme také.*“

Průběh: „*Nejprve vám rozdám papír, na kterém bude namalovaný tvar masky. Jelikož však mají Afričané tmavou pleť, máme papír hnědé barvy. Teď si vystříhneme tvar masky. Kdo už bude mít hotovo, může si vzít ze stolu bílé pastelky a svou masku si vyzdobit. Na závěr si nastříháme vlasy. Kdo bude dělat mužskou masku, nastříhá si vlasy kratší. Kdo naopak bude mít ženskou masku, nastříhá si vlasy delší. Děrovačkou vám udělám díry do masky, pojdme je tam přivázat. Já vám tam přidělám gumu a máme hotovo.*“

Časová náročnost: 20-30 minut

Pomůcky, prostředky: Barevné tvrdé papíry A4, barevné pastelky/fixy, černá vlna, guma, nůžky, děrovačka

Reflexe: Děti výtvarná činnost zaujala. Kvůli nedostatku barevných papírů jsem zvolila barevné papíry a vytvořili, tak barevné africké masky. Většině dětí bylo potřeba dopomocť při zavazování vlasů.

E) AFRICKÝ TANEC

Motivace: „*S Maskami Afričané tančí na různých slavnostech. Pojdme si spolu také zatančit. Každý si dá na sebe svou masku a půjde si stoupnout do kruhu.*“

Průběh: „*Já vám děti pustím hudbu, aby se vám lépe tančilo a připadali jste si tak, jako v Africe. Uprostřed kruhu se budete střídat. Kdo bude v kruhu, předvede svůj speciální africký tanec a ostatní se ho budou snažit napodobit.*“

Časová náročnost: 5-10 minut

Pomůcky, prostředky: Nahrávka africké hudby

Reflexe: Děti si tančení užívali, jelikož jsem již zpozorovala u dětí zvýšený zájem o tanec.

F) NÁCVIK PÍSNIČKY – Pět minut v Africe

Motivace: „Děti, já vám zahraji na klavír jednu písničku o Africe, jestli pak poznáte, jaké zvířata se tam vyskytují. Jestli ji bude někdo znát, může zpívat semnou.“

Průběh: „Děti, líbila se vám písnička? Zeptám se vás teď na pár otázek z písničky?“

Otázky směřované k obsahu písničky:

1. Kam poletíme? (do Afriky)
2. Co si máme přidržet? (Čepice)
3. O jakém zvířeti se zpívalo nejprve? (Lev)
4. Co loví v oáze? (Myši)
5. O jakém zvířeti se zpívalo dále? (Slon)
6. Kdy sloni troubí choboty? (od pondělí do soboty)

„Když už víme, o čem písnička je, půjdeme se ji společně naučit. Já vám vždy zapívám kousek písničky a vy to po mě zopakujete. Výborně, písničku už umíme, půjdeme si ji společně zazpívat s doprovodem klavíru.“

Časová náročnost: 15-20 minut

Pomůcky, prostředky: noty, klavír

Reflexe: Dětem se písnička rytmicky zalíbila, a proto si ji velice rychle osvojily. Společně jsme si ji pak zpívali venku při procházce.

G) VÝROBA CHŘESTIDLA

Motivace: „K naší písničce Pět minut v Africe si teď vyrobíme hudební nástroj chřestidla, aby byla naše písnička veselejší.“

Průběh: „Naplňte malé PET lahve pomocí rýže, korálků, fazole, čočky. Do jedné PET lahve, jednu surovinu, to znamená, že si vyrobíte více chřestidel. Výborně chřestidla už máme vyrobené, teď si společně můžeme jít písničku hudebně doprovodit.“

Časová náročnost: 5-10 minut

Pomůcky, prostředky: malé PET láhve 0.33 l, rýže, korálky, fazole, čočky.

Reflexe: Tuto činnost jsme z časových důvodů nerealizovali.

Další nabízené činnosti během dne:

- H) Skládačka (Zvíře – barva a povrch kůže)
- I) Pexeso – zvířata v Africe
- J) Omalovánky s Africkou tematikou

2. Den druhý

ČINNOSTI:

A) PŘENÁŠENÍ BŘEMEN NA HLAVĚ

Motivace: „Děti, v jedno město v Africe Essumba je málo vody. Voda se skladuje ve velkých nádobách. Když začne pršet, nádoba se vydělá na děšť. Pokud prší málo, ženy chodí k pramenu pro vodu. Vodu nosí v nádobě na hlavě. My si to teď společně znázorníme.“

Průběh: „Děti, najděte si nějaký libovolný předmět, který by se dal na hlavě přenést. Chytněte si ho jednou rukou, ať vám nespadne. A protože cesta není všude rovná, ženy prochází pod spadlou větví, chodí po kmenu stromu nebo prolézají dírou mezi keři. My si to teď zkusíme také.“

Časová náročnost: 10 minut

Pomůcky, prostředky: jakýkoliv libovolný předmět

Reflexe: Děti hledali různé předměty po třídě. Společně jsme vybrali vhodné předměty, které by se dali přenášet na hlavě. Děti chodily dle pokynů.

B) LIST Z AFRIKY

Motivace: „*Děti v Africe si hrají ve volném čase, ale také si vypráví různé příběhy, já jsem si včera jeden takový příběh přečetla a chtěla bych se o něj s vámi podělit.*“

Průběh: „*Jednoho dne seděli zvířátka v lese na své oblíbené lavičko a vzpomínali na kamaráda potkana. Najednou je překvapila straka. V zobáku nesla velký list. Přišel z Afriky. Kdo jiný ho mohl potkat než kamarád potkan. Zvířátka otevřela dopis, na kterém byl obrázek nejkrásnější vzpomínky potkana. Vaším úkolem děti bude pomocí pastelek nakreslit vzpomínku potkana. Po činnosti si sedneme do komunitního kruhu. Každé dítě prezentuje svoji vzpomínku a komentuje, co na ní je a proč si zrovna tuto vzpomínku vybralo.*“

Časová náročnost: 10-15 minut

Pomůcky, prostředky: Výkres A4, pastelky/fixy

Reflexe: Dětem se kresba vzpomínek moc povedla. Již při kresbě mi děti vyprávěly, s čím se jejich vzpomínka pojí a kdo nebo co je na obrázku.

C) MALOVÁNÍ NA OBLIČEJ

Motivace: „*Děti, Afričtí muži si před lovem namalují obličej, aby se jich zvířata pak v lese lekli. Pojd'me si to společně vyzkoušet také.*“

Průběh: „*Každý si může vybrat barvy, které se mu budou líbit. Africké ženy jim přitom pomáhají. Výborně, teď už máme lovce namalované.*“

Časová náročnost: 15-20 minut

Pomůcky, prostředky: Barvy na obličej

Reflexe: Při oznámení, že budeme malovat africké muže mi holky namítaly, že se chtějí také namalovat. Po domluvě holky malovaly africké muže.

D) NÁRAMEK PRO AFRICKÉ ŽENY

Motivace: „Ale co naše africké ženy? Pojďme pro ně vyrobit náramky, aby byly taky tak vyzdobené jako jejich muži.“

Průběh: „Na stole jsou připraveny různé barevné korálky, tak můžeme jít společně na to. Každý si určitě vybere.“

Časová náročnost: 10 minut

Pomůcky, prostředky: dřevěné korálky, gumička

Reflexe: Holky po domalování lovců měly zájem o vyrobení si náramků, a tak si sedly ke stolečku a začaly navlékat korálky. Korálky nebyly barevné, jak by si holky představovaly, ale vysvětlila jsem jim, že jsou vyrobené z hlíny. V Africe se hodně věcí vyrábí z hlíny, jak korálky, tak například nádoby na vodu.

E) PŘÍPRAVA AFRICKÉHO JÍDLA

Motivace: „Afričtí lovci i africké ženy jsou vyzdobeni a určitě už jim také vyhládlo. Pojďme si teď společně připravit africké jídlo. V Africe se hodně často jí kuskus? Víte, jak takový kuskus vypadá? Jedl ho už někdo z vás? Kuskus je vyrobený z ječmene nebo pšenice. My si společně uděláme kuskusový ovocný salát.“

Průběh: „Následně se přesuneme ke stolečku. Děti, poznáte, co tu mám připravené za suroviny? Správně, je to skořice, jablko (předem nakrájeno na kostičky), hrozinky, sušené ovoce. Rozdělení dětí do skupin, kdy každá skupina má svou roli: 1. míchá kuskus, 2. přisype skořici, 3. přisype rozinky, 4. přisype sušené ovoce, 5. přisype nakrájené jablko. Zbylé děti budou nakládat a rozdávat jídlo.“

Časová náročnost: 15 minut

Pomůcky, prostředky: kuskus, skořice, rozinky, sušené ovoce, moučkový cukr

Reflexe: Příprava kuskusového ovocného salátu se podařila, všechny děti se zapojily. Překvapilo mě, že si hodně dětí chtělo přidat, jelikož kuskus není běžně využívaná surovina.

Další nabízené činnosti během dne:

- F) Puzzle – zvířata Afriky
- G) Grafomotorický list (slunce)
- H) Bludiště (cesta lva do Afriky)

3. Den třetí

ČINNOSTI:

A) CENTRA AKTVIT

Motivace: „*Děti pojd'te se podívat, na stole jsou připravené 3 aktivity. Každý z vás si může vybrat, co ho zaujme.*“ (Způsob, jakým budou děti plnit činnosti nechám na nich, pouze pokud se zeptají, navrhu jim možnost plnění aktivity)

1) **Centrum matematiky – Zvířata v Africe**

1 Varianta – Děti přiřazují zvířata k číslům.

2 Varianta – Děti třídí zvířata dle vzoru jejich kůže.

3 Varianta – Děti třídí zvířata dle vzoru kůže a zvoleného čísla

2) **Centrum předčtenářské gramotnosti – Africké předměty**

Pro děti je připraveno několik obrázků, kde jsou vyobrazeny různé předměty, které se vztahují k Africe. Úkolem dětí je předmět rozpoznat a přiložit k němu správný počet vršků dle toho, kolik obsahuje slabik. Děti si mohou slovo vytleskat, aby lépe poznali, kolik slabik obsahuje.

3) **Centrum pro rozvoj jemné motoriky – zrnka kávy na obrys obrázků**

Děti mají na stole připravený obrázek slunce a obrys mapy Afriky. V misce mají nachystaná zrnka kávy. Úkolem dětí je dát zrnka kávy na obrys obrázku.

Časová náročnost: 20-30 minut

Pomůcky, prostředky:

1 centrum – obrázky (žirafí kůže, lví srst, hadí kůže, krokodýlí kůže, hroší kůže, 4x žirafa, lev, 8x had, 5x krokodýl, 7x slon, čísla 0-9)

2 centrum – obrázky (žirafa, kuskus, černoši, africká maska, poušť, mapa jihoafrické republiky)

3 centrum – zrnka kávy, obrys slunce a mapy Afriky

Reflexe: Děti nejprve chodily kolem center a prohlížely si, co mají přichystané. Některé děti se snažily plnit připravené činnosti, avšak většina z nich se ptala, co mají, u kterého centra dělat. Nejmenší zájem byl u třetího centra.

B) HRA NA ZEBRY

Motivace: „Děti pomocí předešlých aktivit jsme si také zopakovali, jaké zvířata žijí v Africe. Od kamarádky znám jednu hru na Lvi a zebry, kterou bychom si mohli teď spolu zahrát.“

Průběh: „Nejprve určíme dva lvi, kteří budou zebry chytat a snažit se jim vzít ocásek. Výborně lvi už máme. Zebry, pojdte si pro svůj ocásek. Kamarádka mě také naučila ke hře říkanku, která zní takto:

Běží zebry po Africe

A za nimi lvi a lvice.

Sliny se jim sbíhají,

Na zebry už číhají!

Tuto říkanku vám řeknu, když však zavolám ZEBRY, UTÍKEJTE! tak začnou lvi honit zebry a snažit se jim vzít ocásky. Dva zvolení lvi, čekají na pokyn v levém rohu a zebry v pravém rohu. Ten, kdo už nemá ocásek, stává se lvem a začíná lovit s ostatními.“

Časová náročnost: 10 minut

Pomůcky, prostředky: nastříhané proužky černé látky

Reflexe: Děti hra bavila, proto jsme ji několikrát opakovaly. Je potřeba zdůraznit vymezení prostoru pro realizaci hry, jelikož děti běhaly i mimo koberec, kde měla hra probíhat.

C) NA SFINGU

Motivace: „*Děti, krom zvířat můžeme v Africe také najít sfingu? To je taková velká socha, která má lidskou hlavu a zvířecí tělo. (Dětem ukážu obrázek). Pojďme si zahrát hru Na sfingu.*“

Průběh: „*Vybereme jednu sfingu, která bude stát uprostřed našeho kruhu, který teď vytvoříme. A my budeme mít jediný úkol, zkusit sfingu rozesmát. Pokud se sfinga rozesměje, vybereme jinou.*“

Časová náročnost: 10-15 minut

Pomůcky, prostředky: Obrázek sfingy

Reflexe: Tato hra byla pro děti opravdu zábavná. Děti neměly problém v kruhu žádnou sfingu rozesmát.

D) AFRICKÁ NÁDOBA NA VODU

Motivace: „*Děti, pamatujete si, jak jsme včera nosily na hlavě nádoby na vodu? Ženy nosily vodu v nádobě na hlavě nebo také ve džbánu. Pojďme si společně takový africký džbán namalovat. Já už jsem doma jeden takový džbán namalovala a vypadá takto*“ (dětem ukážu obrázek afrického džbánu).

Průběh: „*Na stole máte připravený hnědý papír, šablonu džbánu a temperové barvy. Vaším úkolem bude obkreslit šablonu džbánu a pomocí prstů a temperových barev ji dozdobit dle svých představ.*“

Časová náročnost: 20-25 minut

Pomůcky, prostředky: temperové barvy, hnědý měkký papír A4, černá fixa,

Reflexe: Dětem se africké džbány moc povedly. Prstová malba děti zaujmuly, jelikož pro ně byla neobvyklou výtvarnou technikou.

E) RYTMICKÉ CVIČENÍ S DJEMBE

Motivace: „Když tanečníci tančí, ostatní je hudebně doprovází. Poznáte, jaký hudební nástroj tady mám? Správně, je to buben, kterému se v Africe říká djembe. Z čeho si myslíte, že je vyrobený? Ano, ze dřeva, může být vyrobený ještě z něčeho jiného? Čím se na něj bubnuje? Správně, na tento bubem se bubnuje rukama. Pojďme si na něj zkusit zabubnovat.“

Průběh: „Já vám vždy zabubnuji nějaký rytmus a vy ho po mě zopakujete. Chce si to z vás také někdo vyzkoušet?“ (Vždy se vybere jedno dítě, které zabubnuje nějaký rytmus na bubnu a ostatní děti se ho snaží napodobit)

Časová náročnost: 10-15 minut

Pomůcky, prostředky: djembe

Reflexe: Děti buben zaujal už na první pohled, co jsem ho ukázala. Všechny děti se prostřídaly při hře na bubnu. Zájem o tuto činnost byl opravdu velký.

F) NÁCVIK BÁSNIČKY – Afričtí černoši

Motivace: „Děti, v Africe se využívají na doprovod písniček nebo básniček různé nástroje vyrobené ze dřeva jako je například buben, dále jsou to například rolničky nebo různá chřestítka nebo příčná flétna. Pojďme se naučit básničku. Můžeme si těmito nástroji doprovodit.“

To jsou divy kolem nás. (výraz údivu v obličeji)

U nás bývá vždycky mráz. (překřížené ruce, znázornění zimy)

V rovníkové Africe

Slunce pálí velice. (znázornění slunce)

U nás slunce nepálí, (vyjádření nesouhlasu)

My jsme bílí zůstali.

V Africe, kde zima není,

Chodí lidé opálení (znázornění chůze)

Od nohou až po uši. (dotek nohou a uší)

Říkáme jim černoši.

Průběh: „Já vám vždy kousek řeknu a předvedu k vám tomu pohyb a vy ho po mě zopakujete. Už umíme básničku celou, teď ji doprovodíme hudebními nástroji, aby byla veselejší. První nástroj budou paličky, které budou hrát takto. (Dětem vždy předvedu u každého hudebního nástroje s recitací básničky, v jaké rytmu budou hrát.) Ten, kdo nemá hudební nástroj, bude říkat básničku.“

Rytmický zápis

2/4 takt

	To jsou divy kolem nás									
Paličky	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Buben	●	⚡	⚡	⚡	⚡	⚡	⚡	⚡	⚡	⚡
Chrastítko	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Rolničky	●	⚡	●	⚡	●	⚡	●	⚡	●	⚡

Časová náročnost: 20–25 minut

Pomůcky, prostředky: dřevěné paličky, chrastítko, rolničky, djembe

Reflexe: S dětmi jsme se básničku naučily s pohybem. Z časových důvodů jsme básničku hudebně nedoprovodily. Všechny děti se do činnosti zapojily.

Další nabízené činnosti během dne:

F) Pracovní list – najdi stejná zvířata dle vzoru

G) Vymalovávání Africké mapy dle vzoru

H) Skládání Africké rodiny dle velikosti

4. Den čtvrtý

S dětmi jsme si povídali o činnostech a aktivitách, které jsme během uplynulých tří dnů dělali. Donesla jsem do třídy velký arch papíru, na kterém byl namalovaný obrys Afriky. Děti, mám tady pro vás mapu Afriky, ale nechybí jí něco? Pojďme ji teď společně dotvořit. Mám tady spoustu barev, vyberte si barvu, která vám Afriku nejvíc připomíná. (Děti spontánně vymalují celou mapu Afriky). Mapu už máme sice barevnou, ale jak budeme vědět, co v Africe najdeme nebo co se tam nachází? Pojďme si vzít různé pastelky, fixy a domalujme, co všechno v Africe můžeme vidět, nebo co je s ní spojeno (Děti malují na mapu všechno, co je k Africe napadne, co si pamatují z předešlých dní).

Časová náročnost: 30 minut

Pomůcky, prostředky: obrys mapy Afriky na papíru A1, temperové barvy, štětce,

Reflexe: S dětmi jsme mapu Afriky pouze vymalovaly. S dětmi jsme nejprve vybraly barvy, které použijeme. Výběr barvy jsme si vždy odůvodnily. Děti byly pečlivé, a tak se jim mapa velice povedla. V malbě, pevniny, pouště nebo moře se děti střídaly.

9 EVALUACE PROJEKTU A DOPORUČENÍ PRO PRAXI MŠ

Tento projekt je jednou z možností realizace multikulturní výchovy v mateřské škole u dětí předškolního věku. Velkou inspirací pro tvorbu projektu mi byla kniha *Multikultúrna výchova v materskej škole*, kde je spousta námětu pro multikulturní vzdělávání dětí. Velkou výhodou je možnost propojení činností s jakoukoliv zemí či kontinentem. Informací o Africe jsem se dozvěděla v knize *Afrika zevnitř: kontinent sucha a věčných proměn*, pomocí nichž jsem vytvořila aktivity pro děti. Doporučila bych knihu *Pět minut v Africe*, kde je mnoho básniček, hádanek, příběhů, které se vztahují právě ke Kontinentu Afrika.

Celkově bych hodnotila realizaci i průběh projektu velmi pozitivně. Pro děti byl projekt zajímavý a obohacující. Děti získali velmi cenné poznatky o jiné kultuře a uvědomily si tak, že být jiný není spojeno s negativním hodnocením, ale naopak pro nás může mít pozitivní dopad, poznání něčeho nového, zajímavého. Velmi důležitá je organizace, provázanost jednotlivých činností od počátku do samotného konce projektu. Provádění reflexe u jednotlivých činností během každého dne nám dá velké množství informací a usnadní nám tak závěrečnou evaluaci projektu. Během každého dne jsem prováděla průběžné hodnocení činností s dětmi, které mi dávali zpětnou vazbu a možnosti, jak realizaci projekt do budoucna pozměnit, zdokonalit. Největší zájem byl u dětí o výtvarné a tvořivé činnosti. Poslední den projektu mě děti velmi mile překvapily. Dohromady jsme dali všechny činnosti, které jsme během třech dní v mateřské škole realizovali a já si tak ověřila naplnění svého cíle projektu. Všechny uvedené činnosti sice byly předem naplánovány, vycházely ovšem vždy z momentální potřeby dětí. Proto byly také v průběhu projektů pozměňovány podle nastalé situace. To byl také hlavní smysl mé práce s dětmi.

ZÁVĚR

Multikulturní výchova v mateřské škole představuje „mnohokulturní výchovu“, která akceptuje všechny národnosti, s nimiž je spojena odlišná kultura. Vhodným příkladem, motivací, vytváření přátelských vztahů, tak můžeme přispět k vytvoření základů tolerance k ostatním na celý život. Velmi význam roli hraje sama učitelka. Důležitý je její postoj týkající se zvládnání předsudků a tolerance k odlišnostem. K tomu, aby byli děti ochotné sdílet, spoluutvářet prostor s ostatními je zapotřebí průvodce, kterým je v tomto případě učitelka, která dokáže reflektovat svou osobitou identitu.

V teoretické části jsem se zaměřila na jednotlivé aspekty vývoje předškolních dětí. Dále jsem vymezila termín multikulturní výchova, jeho cíle a metody. Potom jsem nastínila multikulturní výchovu v mateřské škole. A na závěr jsem se věnovala projektové výuce a také její využití v mateřské škole při realizaci multikulturní výchovy.

V praktické části bakalářské práce se jsem se věnovala jednotlivým fázím projektu Afrika. Nejprve přípravě projektu. Následně realizaci projektu. Na závěr evaluaci projektu a doporučení pro praxi mateřských škol.

Děti si po celou dobu projektu hrály, poznávaly kulturu Afriky a jeho obyvatelstva. Svou práci jsem chtěla ukázat pedagogům v mateřských školách, jak nenásilným způsobem lze multikulturní výchovu začlenit mezi témata vhodná pro předškolní vzdělávání.

Projekty v mateřských školách jsou běžnou součástí. Pedagogové s nimi mají zkušenosti, tak proč také nezačlenit projekt spjatý s multikulturní výchovou. Jen tak můžeme podpořit děti k respektu, vzájemnému pochopení, toleranci... atd k jiným etnickým skupinám.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Allport, G. W. (2004). *O povaze předsudků* (přeložil Eduard GEISSLER). Prostor.
2. Bednářová, J., & Šmardová, V. (2010). *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Computer Press.
3. Bednářová, J., Dandová, E., Kratochvílová, J., Nádvorníková, H., Syslová, Z., & Šulová, L. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. Raabe.
4. Bendl, S. (2015). *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Grada.
5. Blatný, M. (Ed.). (2016). *Psychologie celoživotního vývoje*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
6. Cílková, E., & Borešová, P. (2011). *Náměty pro multikulturní výchovu: poznáváme jiné národy* (Vyd. 2). Praha: Portál.
7. Doležalová, J. (2016). *Rozvoj grafomotoriky v projektech* (Vydání druhé). Portál.
8. Farková, M. (2008). *Vybrané kapitoly z psychologie* (Vyd. 2). Univerzita Jana Amose Komenského Praha.
9. Harris, C. M. (2019). *What If We Were All The Same!: A Children's Book About Ethnic Diversity and Inclusion*. Kalifornie: Purple Diamond Press.
10. Hejtmánek, P., & Filipický, R. ([2013]). *Východní Afrika: Tanzanie, Keňa, Uganda, Etiopie : průvodce na safari*. NH Savana.
11. Jucovičová, D., & Žáčková, H. (2015). *Máme dítě s ADHD: rady pro rodiče*. Grada Publishing.
12. Jurkovič, P., & Žáček, J. (2011). *Jak počítají kořata* (ilustroval Stanislav DUDA). Portál.
13. Kratochvílová, J. (2016). *Teorie a praxe projektové výuky* (2. vydání). Masarykova univerzita
14. Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualiz. vyd). Grada.
15. Lisá, E. (2007). Lenka Šulová: Raný psychický vývoj dítěte. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 42(4), [383].

16. MARXTOVÁ, Marie. Multikulturní výchova v mateřské škole. *Metodický portál: Články* [online]. 11. 05. 2005, [cit. 2022-04-27]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/231/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-V-MATERSKE-SKOLE.html>>. ISSN 1802-4785.
17. MŠMT (2021). Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Dostupný z <https://www.msmt.cz/file/56051/>
18. Osuji, W. (2020). *100 nejlepších her z celého světa: pro interkulturní učení* (přeložil Viola SOMOGYI). Portál.
19. Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Portál.
20. Pokorný, P. (Ed.). (2016). *Afrika zevnitř: kontinentem sucha a věčných proměn*. Praha: Academia
21. Průcha, J. (2011). *Multikulturní výchova: příručka (nejen) pro učitele* (2., aktualiz. a rozš. vyd). Triton.
22. Pupala, R., Skúpa, M., Jaborník, J., Štefko, V., & Mlčoušek, V. ([2007]). *Človek odinakil' Ivan Mistrík*. Divadelný ústav.
23. Syslová, Z., & Štěpánková, L. (2019). *Třídní projekty v mateřské škole*. Portál
24. Štěpařová, E., & Gulová, L. (Eds.). (2004). *Multikulturní výchova v teorii a praxi*. Katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU.
25. Vágnerová, M., & Lisá, L. (2021). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vydání třetí, přepracované a doplněné). Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
26. Vančíková, K. (2019). *Multikultúrna výchova v materskej škole: námety a aktivity*. Nakladateľstvo Josef Raabe.
27. ZORMANOVÁ, Lucie. Projektová výuka. *Metodický portál: Články* [online]. 21. 05. 2012, [cit. 2022-04-27]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/14983/PROJEKTOVA-VYUKA.html>>. ISSN 1802-4785

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd.	A podobně
MŠ	Mateřská škola
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č.1 - africká maska

Obrázek č.2 - náramky pro africké ženy

Obrázek č.3 - malování lovců

Obrázek č.4 - centra aktivit

Obrázek č.5 - africké džbány

Obrázek č.6 – malba Afriky

Obrázek č.1 – africká maska

Obrázek č.2 – náramky pro africké ženy

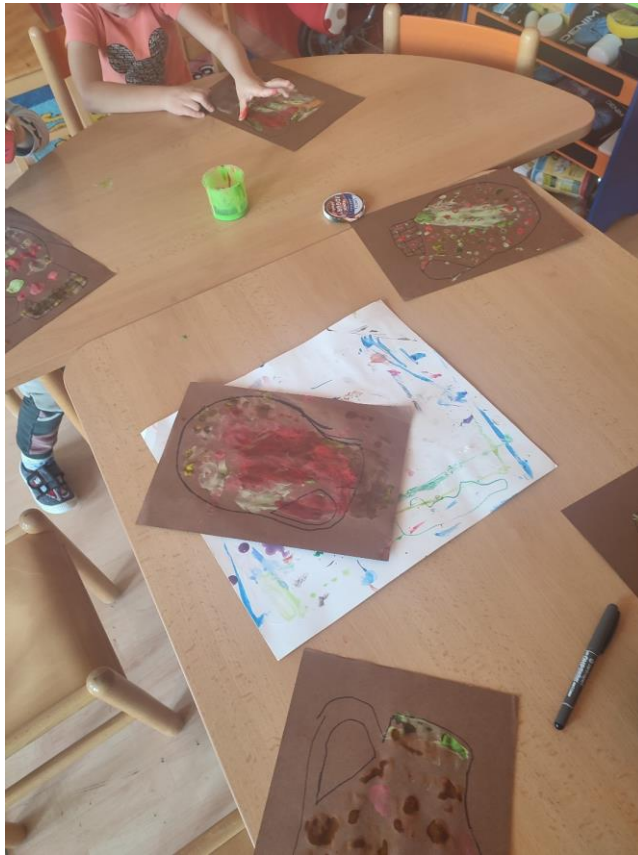
Obrázek č.3 – malování lovců

Obrázek č.4 – centra aktivit

Obrázek č. 5 – africké džbány

Obrázek č.6 – malba Afriky

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: pohádka Cizojazyčný kamarád

Příloha č. 2: písnička Pět minut v Africe

Příloha č. 3: Skládačka (zvíře – kůže, srst)

Příloha č. 4: Omalovánky s africkou tematikou

Příloha č. 5: Grafomotorický list (slunce)

Příloha č. 6: Bludiště (cesta lva do Afriky)

Příloha č. 7: Pracovní list – hledání zvířat dle stínu

Příloha č. 8: Omalovánka Africké mapy

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY

Příloha č.1: Pohádka Cizojazyční kamarád

Cizojazyčný kamarád

Jednoho dne řekla paní učitelka zvířátkům: „Musím vám něco důležité říct. Od dnes máme mezi námi ve školce nového kamaráda. Je to malé sluně. Jmenuje se Oliver, má čtyři roky a pochází z Afriky. Český ještě neumí mluvit, ale něčemu málo rozumí. Věřím, že se náš jazyk brzo naučí. Prosím, ukažte mu, co všechno v naší školce máme. Kde si dáváme svoje věci a co jak děláme.“

Paní učitelka pověřila Flandila, aby odvedl Olivera do šatny a ukázal mu svoji skříňku. To proto, aby Oliver věděl, jaké věci si má přinést do školky. Flandovi se však vůbec nechtělo. Raději by se hrál se svými kamarády, než se bavil s někým cizím. A ještě ke všemu nevěděl jak, když nemluví Oliver česky.

Jak se mám s tím slunětem bavit, řekl si sám pro sebe. A vůbec neměl chuť mu ukazovat svoje věci. Do toho přece nikomu nic není. Nakonec vytáhl na zem tepláky, slípy, ponožky, pláštěnku a batůžek. Potom ukázal na všechny ty rozložené věci na zemi a zamrmlal: „**Toto všechno máš mít**“.

Potom zase věci naházal rychle do tašky ve skříňce, nechal Olivera stát v šatně a odešel si hrát. Oliver přišel do třídy sám Sedl si k dětem a vzal jim vláček, s kterým se právě hráli.

„Ten je náš! Právě se s ním hrajeme, nevidíš?“

„I would like to play with you, can I?“

Oliver se anglicky zeptal, jestli se s nimi může hrát. Ale zvířátka mu nerozuměli ani slovo.

„Neber nám hračky, vezmi si něco jiného“, osoplili se na něho zvířátka

Oliver se posadil k stolíku a začal kreslit. Nejdříve nakreslil obrovský černý strom a pod ním peřinu. Vytvářela velký kopec, jako by pod ní něco bylo. Pod tou peřinou nakreslil sám sebe. Bylo mu do pláče a chtěl jít domů.

Nikdo se s ním nechce hrát ani se s ním bavit. A nikomu nerozumí. Už aby byl doma s maminkou.

Odpoledne si došla maminka vyzvednout Flandila. V šatně stál i Oliver a plakal. Flandelova maminka si ho všimla a sedla si k němu na zem: „**Ty si tu mezi dětmi dnes první den že?**“

Oliver na chvíli přestal plakat.

„Mami on ti nerozumí. Je z Austrálie a nemluví česky!“ volal Flandila.

„Oh, you're an African...“ pohládila ho maminka a v tom se objevila i maminka Olivera.

„Mami, ty umíš Anglicky?“ divil se Flandil.

„Ano. Dlouho jsem žila v Anglii a naučila jsem se tam anglicky mluvit i psát.“ odpověděla maminka

„Musí to být pro Olivera těžké, když nikomu nerozumí a nikdo nerozumí jemu,“ řekla maminka Flandilovi cestou domů. **„Doufám, že mu všichni pomáháte, aby mu bylo ve školce s vámi dobře.“**

Flandil se zahanbil.

„Víš mami, já jsem se k němu choval škaredě. Ale s ním není žádná zábava. Bere nám hračky“
A vůbec se s námi nechce hrát.“ řekl Flandil

„Tak tu úplně chápu. Máš svoje kamarády a nechceš nikoho dalšího k sobě do party. A už vůbec ne někoho, s kým se nemůžeš dohodnout, jak se budete hrát. Ale zkus si představit, jak by ses cítil na jeho místě. Představ si, že by si nikomu nerozuměl, všichni okolo tebe by se smáli a ty by si byl na všechno sám.“

Nic moc představa to teda pro Flandila nebyla.

„Možná byste mohli s kamarády najít nějaký způsob, jak to s Oliverem zkusit. Nemusíte se s ním hrát. Ale určitě mu můžete pomoci s tím, aby se mu ve školce líbilo. Tak jak se v ní líbí vám.“

Flandila se nad tím sice zamyslel, ale i tak si stál za svým: **„Mami, s ním je hrozná nuda!“**

„Ja vím, nemáte si co říct.“ odpověděla miminka. Flandilovi to však nedalo v noci spát a už od rána pozoroval ve školce Olivera. Oliver se hrál sám v rohu třídy. Stavěl si dřevěné koleje a občas se smutně podíval na ostatní zvířátka. Flandil přišel ke svým kamarádům a opatrně se zeptal:

„Zvolávám poradu! Kdo se chce hrát s Oliverem?“

Nikdo se nehlásil.

„**Tak dobře, napadá někoho, co by se dalo udělat, aby měl lepší náladu?**“ zkoušel to znovu Flandila.

Všichni mlčeli.

Po chvíli se ozvala veverka Veверuška: „**No, můžeme se na něho usmát!**“ a šla, a usmála se na něho. Oliver se rozzářil.

„**Dobrý nápad**“ řekl uznaně Flandil. „**Má někdo další?**“

„**Co, kdybychom mu pomohli naučit se česky? Můžeme například ukázat na hračky a říct, co to je. Možná mu to pomůže, aby si to zapamatoval. Potom už by se s námi mohl hrát. Rozuměl by nám a my jemu**“. Napadlo ježka Bodláčka.

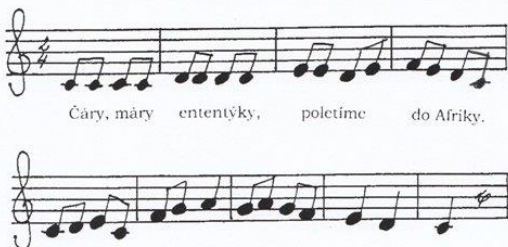
Všechny zvířátka se se přesunuli k Oliverovi, který se trochu vylekal, co se děje. Jeden přes druhého začali ukazovat na hračky a vykřikovat názvy: „**Vlak, Kočka, Auto, Skládačka, Panenka**“

„**Puzzle**“. Vyletělo z Olivera a ukázal na skládačku.

Všichni se začali smát. Flandil zjistil, že Oliver je velmi fajn chlapec, který se umí smát stejně jako oni. A ani tolik nezáleží na tom, jestli jim rozumí. Smích je totiž ve všech jazycích stejný.

Příloha č. 2: Písnička Pět minut v Africe

PĚT MINUT V AFRICE

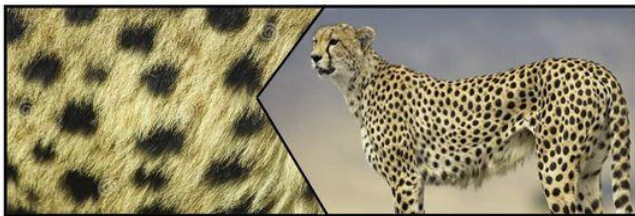
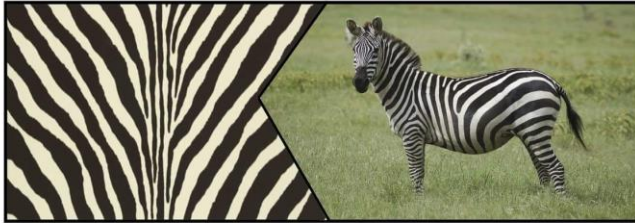
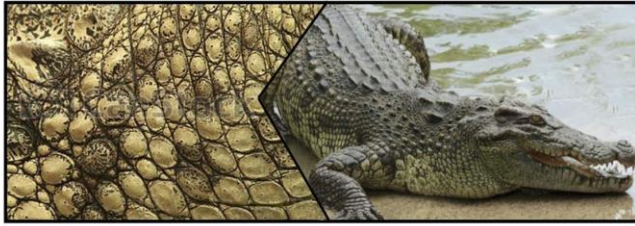
Čáry, máry ententýky, poletíme do Afriky.

Přidrže si čepice, hop! – a už jsme v Africe.

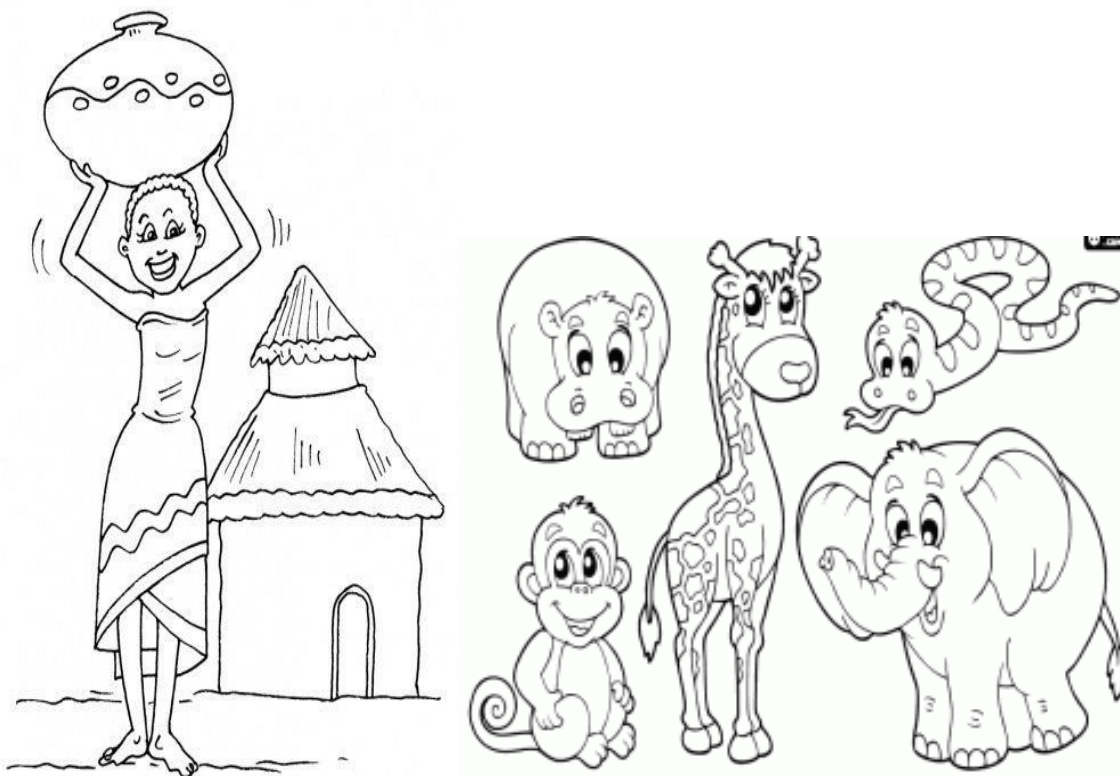
<p>Lvice a lvi pod palmami hrozitánsky špulí tlamy. Lvi myši v oáze, přibývají na váze.</p> <p>Pštrosi mají krásné peří pyšně si ho nakadeří Kýchneš-li však nablízku, strčí hlavy do pisku.</p> <p>Paviáni křičí zdola : „Žirafa, hej, hola, hola! Jak se máš tam nahore? Dohlédneš až za moře?“</p>	<p>Sloni troubí na choboty od pondělí do soboty a pak zase pozpátku od úterý do pátku.</p> <p>Plameňáci purpuroví na jezeře ryby loví. Volavky a marabu hrají si tam na babu.</p> <p>Žirafa jen mhouří víčka, zduchá hlavou do sluníčka, chodí k němu na táčky okusuje obláčky.</p>
---	---

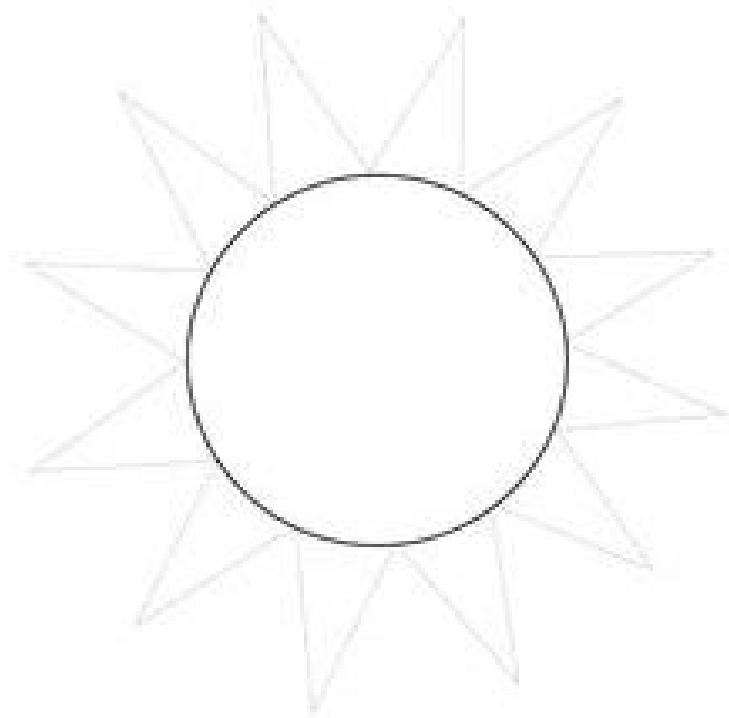
Příloha č. 3: Skládačka (zvíře – kůže, srst)

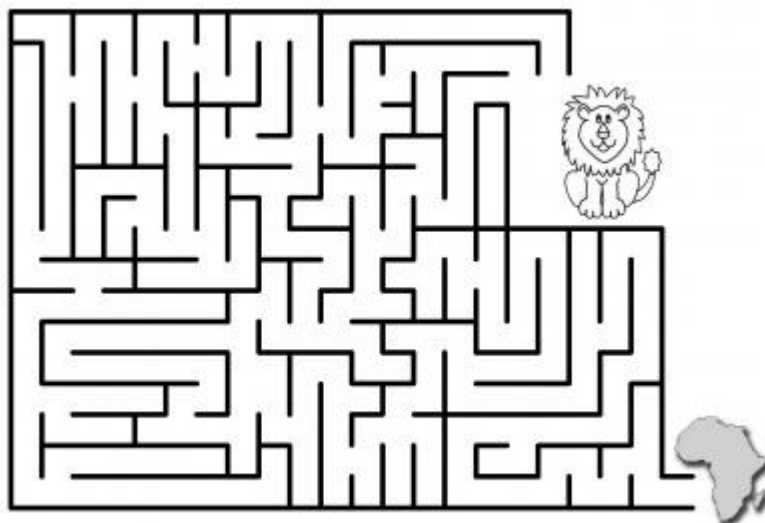
Příloha č. 4: Omalovánky s africkou tematikou

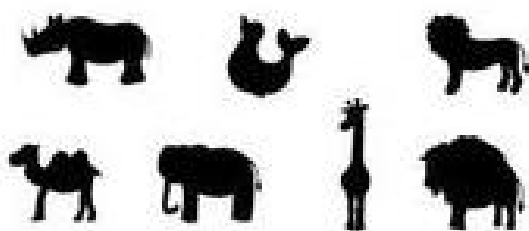
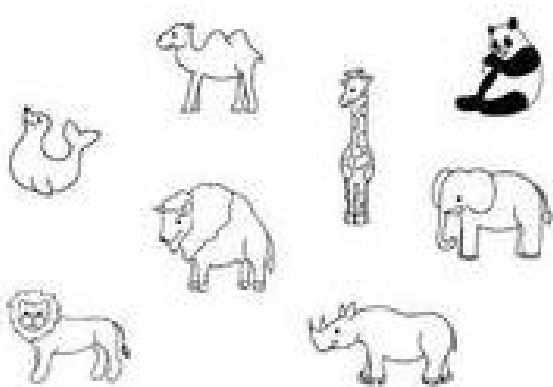
Příloha č. 5: Grafomotorický list (slunce)

Příloha č. 6: Bludiště (cesta lva do Afriky)

Příloha č.7: Pracovní list – hledání zvířete dle stínu

Příloha č. 8: Omalovánka mapy Afriky

